

**Kas
fagaida behglus
Latwijâ?**

1920.

L. R. P. Grahmatu Upgahdneeziba „Spartakš“

B

III. Komunistiskā Internacionale

Latvijas Komunistiskā Partija.

Bez zibnas nav usvaras!

Wifu jemju proletareefdi,
faweenojatees!

~~L~~ $\frac{9}{51}$

Kas šagaida behglus Latwijâ?

1920.

U. K. P. Grahmata Hpaghdneeziba „Spartaks“.

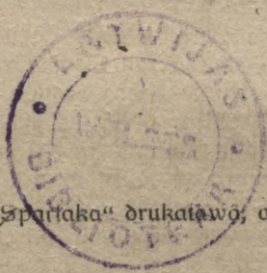

123

Part. 59

L. V. B.
№ _____ In. 102.564 ✓

0309093965

Drukate „Spartaka“ drukatavā, augustā 1920. g.

Kas sagaida behglus Latvijā?

Behgleem aisbranzejeem.

„Bij dšita seema“ sabeedristā dšihwê, kad 1914.—
15. gados Latvijas darba laudis, imperialistiskā pasau-
les kara weefuta dšihiti, kšihda projam us rihteem, us
šwescho zariskō Kreewiju. Kopā ar „patriotiskō“ darba
deweju-naudas mašinu mašchinam, darba rihteem, trel-
najam fugas gowim un šaufu maišes garosu kabatā,
iškšihda pa plascho Kreewiju Latvijas šaimneeziskās
un sabeedristkās dšihwes lepnums un spēšs— pilšehtu
un lauku proletariats.

„Bij dšita seema“... U hrejā frontē, postu
un nahwi nesdami, dohji gaudoja šmagee leelgabali
un haubizas, reebigi tarššējeja lošchbehreji, šprakšējeja
šchautenes, šinteem tuhštōscheem gabja bojā darba
tautas šatōšchnu jauneku. Ētšch ejā frontē,
ašnu un uswaras kahrē degot, nejehdšigi pteršchējeja
„patriotiski“ šchwinistiskās burschuasijas gramofoni
Laurijas pils šeenās, biršchu, šemstu un pilšehtu
pašchwaldbiās: „Karu lihds uswarai! wišu preekšch
uswaras, wišu preekšch frontes!“

Un je wairat lija frontē ašnis, jo ilgati willās
ahrprahtigais taršch, jo wairat šelta bira dedšigo „pat-
riotu“ kabatās. Štrahdneeks jo deenas žeeschati ša-
willa škšnu ap tukšcho wehderu un „eerahwa“ de-
nam un naktim. Un ja lihds ar kara garumā will-
šchanos, dšihwes dahrdšibas un bada peeaugšchanu
štrahdneeku galwās radās neatlaidigs jautajums:
kadeht šchis šchaufmas, žeeschanas, upuri un ašnis?—
nošchmihkšēja gaišā trelni usbaroto žara šchandarmu

un kasaku nagaita un zeeschi apwijaš ap kaulaino muguru. Nagaita, zētums un trimda bija patriotiskā reiboni lihgojochās burschuasijas atbilde us strahdneeku taisnigām prasībām.

So fewiški smags un gruhts bija latweeschu behgtu stahwollis sweschas, ar ihpatneju dsihwes weidu un parafcham, zītā walodā runajochās tautas widū. Dauds kuslu behrnīku un newarīgu wezīschu, dauds satokschu jauneku krita nelaiķā lapā. Swaigās lapu kopas un baltee kusti rahdija zeku, pa kuru gahjuschi no dsimtās semes padsihtee fehrdeeni.

Bet tad nahza gaischakas deenas. Weena pehz otras notika leelās Kreewijas rewoluzijas. Krita zara un burschuasijas wara un wezee schkiru, nacionalee un fainneezīstee eerobeschajumi, aisspreedumi un privilegijas. Us bijuschās zarīstās Kreewijas drupam nodibinajās wesela rinda patstahwīgu nomaku walstīnu, starp tām ari Latwija. Isbeidsās imperialistiskais karfch. Sahlās behgtu un gubsteku apmaina starp karojochām walstim.

Ar nepazeetibu un neslehtu zeribu sahka raudsītees us wakareem, us „brihwo“ Latwiju ari Kreewijā atrodoschees latweeschu behgti. „Us Latwiju! Us dsimteni!“ — gandrihs waj weenbalsīgi atskaneja wīku fauzeens pa Kreewijas pilsehtam un fahdscham, tad Maflawā sahlas meera farunas starp Padomju wal dibu un baltās Latwijas preefchshahwieem. Sahlās behgtu atpluhdi. Weens pehz otra eet wilzeeni ar behgteem us Latwijas robescham.

Kas fagaida wīnus Latwijā? Politiska „dsīta seema“, waj brihwas demokratiskās walsts „Alta faule“?

Dot atbildi us scheem jautajumeem gribam mehš schis grahmatikas nahkofchās lappusēs.

Mehš negreeschamees pee teem, kuri aishrauzā no Latwijas ar smageem tschemodaneem apkrahwuschees un naudas schuhfchneem padusēs, kureem lihdsi gahja weseļi wagoni fugas gowju un zitas „laizigās mantas“. Teem labi klahjās tur Latwijā toreis, dsihru

galds preekš wineem ari tagad klabts. Ar leelato preeku mehš laišam winus pahri robeschaj.

Attehlot tagadejās „brihwās“ Latvijas politiskās un fainneeziskās dšihwes ainu mehš gribam tikai to behgtu azu preekščā, kuri jau agrak Latvijā bija speesti neš sozialās netaisnības un neweenlihdšības flogu, kuri deenam naktim strahdadami zeeta badu un truhkumu; mehš greeschamees ar beedristu wahrdu pee Kreewijā efošcheem latweešchu pilsehtu un lauku strahdneefem, amatneefem, šhšsemneefem un nabadšigās inteligenzes.

Mehš negribam aisturet juhs, mehš nesakam jumš: nebrauzat! Mehš tikai atgahdinam, ka iktatram strahdneefam un nemantigam pilsonim, eeinteresetam sozialās netaisnības un neweenlihdšības un burschuasijas waras isnihžinaschanā, japeeleef šawi spehti tur, kur tas wišnepeezeeschamats strahdneezības uswaras šafneegščanai, kur tas teefchi weizina socialistiskās revoluzijas uswaru un nostiprinaščanos. Ir pareisati, ja behgti-darbakaudis paleef Padomju Kreewijā pee radoscha darba, štiprina strahdneeku-semneeku waldbu šmagajā žihnā ar šarptautisko kontrevoluziju, nekā dodas us balto Latviju, kur sem Antantes usraudšības fainneeko pilsehtu un lauku burschuasija.

Mehš šinam, ka ilgstošchā kara un eefšchejās kontr-revoluzijas un šabotasčas deht Padomju Kreewijas darba šauschu šahwollis ir gruhšs, jazeefch bads un žiti truhkumi, bet weenu mehš nedrihštam aismiršt, un to mehš te šewišchi usšveram: Padomju waldbu dara wišu, kas eefšehjams pee tagadejā fainneeziskā šabrukuma un wišpahrejās nabadšības, lai uslabotu nemantigo mafu dšihwes un darba apšahklus, ta taisnigi isdala wišu, kas atrodas winas rihžibā, to Kreewijas strahdneeki un semneeki šarascho.

Menoleedsami, ka dšihwes škola ir labatā un pee-dšihwojumi labatais školotajs. Ašbrauzot us balto

Latwiju „dšihweš skolai“ buhs jo leeli panahkumi, kad juhs, atbraukufchee behgki, eeraudšifat to leelo starpibu starp strahdneeku-semneeku padomju waru Kreewijā un burschujiskās „demokratiskās“ Latwijas „republikas“ eefahrtu, kad redsefeet, tā fanem Latwijas burschuastja atbraukufchos behgtus.

„Bij dšita seema“, kad projam gabjat, tahda pat politiskās neweenlihdšibas un sozjalas netaisnibas „seema“, neškatotees us „demokratiskās republikas“ mafku, juhs sagaida Latwijā atgreeschotees.

Un ja tad daudši no jums, atzerotees muhsu grahmatinā peewestos faktus par dšihwi baltajā Latwijā, klusbā pee fewis nodomās (par runašchanu un atklahstu simpatiseschanu (lihdšjuschanu) komunisteem iklatram draud zeetums un issubtischana atpakal us Padomju Kreewiju): „taisniba bija gan komunisteem Kreewijā“ — muhsu grahmatinās mehrkis buhs šafneegts.

S u h s b u h f e e t a r m u m s.

„Kā mehš sagaidam šawus pahrnahzejus?“

Sem tahda wirsraštā „Latwijas Kareiwi“¹⁾ Nr 100. no 22. junija mehš lasam:

„20. junijā peenahza Rīgā pirmāis behgtu eschelons no Kreewijas, kuru starpā bija ari dašchi Polijas pawalstneeki. Kad eschelons peenahza stazijā, neweenai behgtu eestahdei par to nebij šinams un

---

1) Lai muhsu peemehri buhtu pahrleezinofchaki un bauditu wairal uštizibas behgtu mafās, šawā darbā, galwenām kahrtam, mehš runajim ar pašchu balto „tauteeschu“ muti, t. i. isleetošim winu laikraštus („Latw. Kareiwi“, „Brihwo Semi“, „Sozialdemokrati“, „Balt. Wehstn.“ un z.), Latwijas apstahltu apgaismošanai. Zapeesihmē, tā schee laikraštī, kuruš zitejam, naw komunistu wiltoti, tā to apgalwo dašchi baltās Ulmana waldbibas rokas puischi, bet gan drufati pašchā Latwijā un loti ruhpiģi, jadamā, no kara un politiskās zensuras zaurštatt. Wiģi žitati nemi no 1920. gada isdewumeem.

neweens scho eestahschu preekschstahwis nebija stazija behgtus sagaidit. Eschelona preekschneeks, nestnadams, kur behgtus noweetot, swanija us daschadam militarum eestahdem, kuru preekschstahwi beidsot ari eeradas pahrbaudit pahrbrauzejus. No ilgà un garà zeka behgti bija toti nowahrgufchi un wineem nahzàs stahwet stundam ilgt karstà faulè. Bija ari behgtu starpà fastmuschi; daschi guleja us platformas, newaredami tahjàs stahwet.

Slimeem bija nepeezeeschama ahrsta palihdsiba. Behgtu eestahdes nebij painterefejuschàs par ahrsta palihdsibas sneegschanu un tee militareestahdes preekschstahwi, kuri bij eeradufchees pahrbaudit behgtus, swanija us wisam pufem pa tahtruni un nekur newareja islaulet ne feldschernu, ne mahsu, nerunajot jau par ahrstu.

Muhfu uszihtigàs damàs ari nebij painterefejuschàs par behgtu issalkuma un slahpju apmeerinschanu un muhfu klistoscheem brakteem, atgreeschootes pehz ilgeem gadeem dsimtenè — pirmais eespaids bija toti sahpijs“.

„Nepeeteel ar isbaudito fuhro likteni un gruh-tibam Padomju Kreewijà, behgti dabu wehl sawu teesu pahrbrauzot Latwijà. Ari te dsimtenè teem nahkas wehl peedsihwot ne masumu listu un zeeschanu. Winus wairakfahrt krata un pahrmellè. Atsewischkeem pahrnahzejeem us atteeziga rikhojuma pamata atnem naudu un wehlat, kad pahrnahzeja personiba noskaidrota, atdod atpakat. Te nu noteel, ka atnemtàs jaunàs un wehrtigàs naudas weetà tee dabon nerett wezu. Atsihmejams gadijums ar nabaga atraitni Lawiji Uhyi un winas meitu Linu, kura sawas 2400 rbl. zara naudas, fastahwoschàs no „Katrienam“ un 25 rbl. gabaleem, atpakat weetà dabuja wezus saplehstus 3, 5 un 1 rbl. gabalus. Tapat tas bij notizis ar behgti Wihti un daudfziteem“. („Soz. d.“ Nr. 146).

„Behglim Leepinam, kursch Kreewijà pahrdewis no Kursemes atwesto mantibu, atnemtàs 25 tuhst.

rbf. padomju naudā, 3 tuhst. rbf. jara naudā un 1600 rubtu „Kerentās”; Biseneekam 5 tuhst. padomju, J. Dsolinam 15 tuhst. padomju naudā u. t. t.

Apleezibu par naudas fanemšchanu neisdod. Behglis E. Leepinšch stahsta, ka winam pee Marienhausenas gribejuschi atnemt bilkes un lamaschas, lahdam zitam mehteli. Pehz tam likuschi sapuwšchas siwis norakt, flauzit istabas, uhdeni nest. Jauka sagaidišchana!“ („Soz. dem.“ Nr. 146 no 3. jul.).

Teescham, neko jaukatu pehz farkano „warmahzibam“ un „laupišchanam“ pee robeschas, par to tit plaschi un gari mihl stahstīt Latvijas baltwardu awises, behgli newar ne eedomātees. Godiga, brahliga, laipna un peeklahjiga apeeschanaš: nowelt waj pehdejās bilkes, atnem beidsamo plitu grāst. Tautislām mada-mam un Amerikas onkulim buhs plaschaš darba lauks „to mihlo nelaimigo pahrnahzeju“ baru apgahdajot...

„Sewišchi leelas gruhstibas eerednu nepareišās rihzibas deht pahrzeesch tee behgli, kuri brauz no Polijas puses zaur Daugawpili. Peem, dokumenti, isdoti no Latvijas preekschstahweem Polijā un zitur, teef no Daugawpils apgabala preekschneeka kanzlejas pahrwaldes atnemi un tadeht behgtus Rīgā ušflata tā pahrbēhdsejus un teem ilgi jamočas, eekams tee peerahda, ka nahfuschi legalā zekā pahri robeschai. Wairaki behgti, kuri fanehmuschi no Daugawpils apriuka preekschneeka atkauju braukt uš Rīgu, teef zekā apzeetinati, tā patwatīgi pahrbraufuschi un tos pa etapu nogahdā karantinā“. („Soz.“ Nr. 146).

Nr to, saprotams, behgtu mozhibas wehl nebeidsas.

„Pahrnahfuscheem behgteem jafagahdā diwi galwineeki, bet lā to lai isdara, tad behgteem nauda teef atnemi, tee newar nopirkt martas wehstutu aissuhtišchanai, jo sīhlā naudas suma, kas teef atstahsta, iseet pahrtitai zekā. Daudsi pahrbrauzeji nesin kur pehz ilga sweschneežibas laika atrodas winu tuwineeki un pašhlamee, kas waretu pār teem galwot un wineem ilgi jamočas karantinā. Dascheem wezeem, nowahr-

guschēem zilwekeem ir te japaleef ilgatu laiku. Rahds lauzineeks Walmēeras eelas karantinā nošehdejis apm. 3 nedēļas. Nekehdsigs stahwoflis behgteem-latgaleescheem, tee ari top westi schurp us Rigu. Daudsi no wineem neprot rakstīt un pašinot faweem peederigeem Latgalē. Tagad wineem ilgi te jatkwehru eelams fanem wjadsiġo apgalwojumu no dsimtenes". („Soz." Nr. 146.).

„Gadas, ka daschreis pa wairakām nedēļam atrodas nomētnē wezenites, wezi wihri, seewinas ar maseem behrneem, turas naw spehġigas few galwineekus atrast. Beem., no Drenburgas atbrauzis behġlis Roberts Tschuntaschs ar seewu un dehlu, no Bornsmindes pag., bet dshwojis pirms kara Selgawā, Anna Meister ar 3 maseem behrneem (no 9—6 gadi wezi) gan sadabujusi galwineekus, bet tee atteikuschees eet us poliziju sawus parakstus apleezinat; schi gimene atnakhuse kahjam no Plestawas lihds robeschai un isskatas toti nowahrguse. Zahnis Konrats, 56 g. wezs, (toti flims, atrodas pilshetas flimnizā) ar seewu 45 g., kura nefa nesin, to darit, lai dabutu galwineekus. Wisi schee zilweki, newaredami few palihdsfetees, ir toti saruhġtinati, ka dsimtenē nefastop nekahdu pretimnahlschānu no tauteschu puses un ka neweens par wineem negahdā". („Latwijas Sargs" Nr. 144.).

Behġtu atswabinaschanas lomistjas sehdes, pehz balto awischu sūnam, noteekot tikai diwas reises nekā, kas, protams, ir dauds par retu un tamdehst behgteem daschas deenas welti jasehschot karantinā un jagaidot, kad eeradisees augstee kungi pahrlēezinatees, waj atbrautuschaiis behġlis naw „komunists", waj nesimpatise leelineekeem, waj kautkur „sirds dsikumos" naw noslehpis farkanos „bazikus".

Sehdi dehku buhdā aij drahschu aisschogojumeem un dod sawus lihdsatwestos graschus par pusdeenam. Latwijas burshuastija, tā jau „augsti mahzita", „kulturela" un „schehlsirdiga" schkīra (naw tahdi „meschoni"

un „laupitaji, tā komunisti!) prot isīst pelnu ari no nabaga behgteem. Sak, „demokratiskā“ Latvija wehl tahda jaunina leelo wezo wālstju wibū, tai pubra nauda wajadsiġa, spekulanteem ar kabatas leelas. Moderēs!

„Brihwā Seme“ Nr. 164 no 25. jūl. raksta:

„Rešetnē“ karantinā islahrts pašnojums, ka us „Weselibas Departamenta rihlojuma pāmata teef nemti no behgteem par ehdināšchanu 8 r. deenā, par pirti un desinfekzeshchanu 5 rubki. Katram behglim jāstrahdā weenu stundupee karantinas darbeem.“

Tā „ruhpejas“ par behgteem darba laudim Latvijas tautiskā burschuastija. Tā sġagaida wina „fawus mihtos“ pahrahzejus no „meschonigās“ komunistu „paradises“, par furas „šchaušmam“ naud wiš tautiskee kači un kladiņa lauku mammu dehġigās wistas.

Bet ir wehl otra behġtu kategorija, furus atplestām rokam sġagaida tautiskee „pelekee baroni“ ar pilsehtas kuptschu madamam. Tee nebrauz „teka wahgos“, nesmoļ nedekam ilgi zaurajās karantinu barakās, no teem neprasa politiskās ustizamibas apleezināšchanai diwus galwineekus. Tee ir wahzu baroni un baroneses, grafi, firsti un firsteenes, „pašchaustee“ muischneeki, tirgotaji-spekulanti, namu ihpašchneeki, banku direktori u. t. t. Tos Latvijas waldiba peeprasa no Padomju Kreewijas tā kihlneekus, par wineem ruhpejas un gahdā tā par pateesi mihteem atbrauzejeem, tā sġawejeem.

„Nah! atpak gan leelkungi, gan muisch- un mesch- kungi. Wišeem ihstas atkaujas us eebrāukšchanu šeshā un wiš teef no deendereem un ari atteez iġam e e s t a h d e m (pastr. mans. S. N. L.) peenahġigi un padewigi sġagaiditi. Ari ministru kabinetis, tā redsams no pehdejeem lehmumeem, ir šchāi sinā loti pakalpiġs ahrsemneekeem. Par wina ihpašchumu neaisflaramibu ari teef ruhpiġi gahdats, p. p. wālstis bibliotekā sġakopoto grahmatu atpakal atdošchana pagarinata lihds 1. jūlijam. („Soz.“ Nr. 143, 30. jūn.)

Là, „Slehtë eeradees zitreiseis kunga medibu leetu pahrsinis un dshwo muischâ bes lahdas nodarbofchanâs.

Ehdolê eeradees barons Kampenhausens un dshwo meerigâ garâ. Paga sta eedshwotajus tas loti ustrauzuntee nopeetni baidas, wajnenahks atkal lahda wahzu wirts-kundsiba, (Pastrihpøjums mans. S. 2=L.)

Un, saprotams, la sçee augstdsimusçee „behgti“ nepalits pee tufschas hõdas fehdot. Ulmana waldbibas „semkopibas ministrija, kuru wada semneeku faweenibas wihri, isstrahdajuse fawu projektu agrarjautajumâ, kuru waldbiba grib zelt preefchâ fatwersmes fapulzei. Un sçai projektâ ir paredsets, lâ **muisçneekem teef pilnigi atstahiti us muhsçigeem laifçem muischu zentri 300 pubrweetu platumâ, bet pahreja atfawinamâ seme par naidu atpehrçama.** (Pastrihpøjums „Soz.“) („Soziald.“ Nr. 165. 25. jul.)

Lâ Ulmana waldbiba ruhpejas par faweeem mihlweem wahzu baroneem — stipraçeeem atba lsteem bursçuasçijas zihnâ ar revoluzionaro strahdneeziibu un fihlsemneekem.

Tadeht naw brihnumis, ja behgti, eepasimuschees ar Ulmana „paradiçi“, lâ sino ta pate balto prese, „ar sçehlumu fahl raunditees atpatat us Badowju Kreewijas puf, kur tos baroja ar fiki un puzmahrzimau maises“.

Râ Umanis „faimneeko“.

Kad laupitajs naktis laikâ eelauschas mahjâ, tas wispirms nogalina, waj eefloga „drofchâ weetâ“ mahjas eedshwotajus, nowehrsch ahrejâs breefmas un tad pats fahl „faimneeko“: uslausch flapjus, dausa traukus, ahnda, usplehsch maisus, mellê flepenas noliktawas, — wahrdu fatot: zenschas fagrahbt fawâs kabatâs wisu, lam kaut jel lahda wehrtiba, un tad, pada-rijis tumfçho darbu, aiseet, nedomajot par to, la

aplaupito mahjas eedsihwotaju dsihwe fatrizinata paschos pamatos un, warbuht, ispostita us ilgatu laiku, teem buhs jazeesch bads un zitas gruhstibas.

Tahdu laupitaja politiku walsts fainneeziba wed paschu reisi Ulnana waldiba Latwija.

Latwijas darba laudis, ihstee semes fainneeki un wifu wehrtibu raditaji, apspeesti, pa datai nosleptawoti, nowahjinati, nogahdati „droscha weetâ“, padariti, kaut ari tikai us laiku, nekaitigi schis deenas waldneekem — lauku „pelekeem baroneem“ un pilsetu leelburschuasijai.

Un tautiskee zuhkkojji waldneeku lomâs zenschas ismantot scho laimigo gadijumu: rauj ko nagi nes. Wisa walsts fainneeziba teek ismantota un wadita weenigi eedsihwoschanas un spekulazijas noluhkos.

„Katrâs prahtigs fainneekotajs sin, ka katras, fewischki walsts, fainneezibas eerihkoschana prasa lihdselkus. Walsts warai, ja ta aisstahw wairakuma intereses, jaruhpejas par to, lai pazeltu schi wairakuma, t. i. strahdneezibas labllahjibu, materialo un darba apstahktu uslaboschanu. . . Tagadeja waldiba ir masakuma, t. i. burschuasijas waldiba pahr strahdneezibu, tamdeht wina eewehro tikai burschuasijas intereses un strahdneeziba winu interese tikai tik tahku, zit to war issuhkt. Sa kapitalisti keras pee kaut kahda ruhpeezibas usnehmuma eerihkoschanas, tad dara to tikai tamdeht, ka usnehmums nesis wineem peknu. Latwijas ruhpeezibas atjaunoschana tagadejos apstahktos kapitalistam nekahdus labumus nesola, truhst garantija par kapitala droschibu, jo tagadeja waldiba un winas politika war pastahwet tikai tagadeja pahrejas laitmetâ. Ruhpeezibas atjaunoschana pate par fewi kapitalistus neinterese un tee eegulda sawus kapitalus spekulazijas, t. i. tirdsneeziskos usnehmumos, kuri isheet us tautas laupischanu“. (Slegala „Bihna“ Nr. 14).

Tadeht newar buht diwu domu, ka laupitajs waretu west ari zitadu politiku atteeziba pret sawu upuri,

jo tad jau wirtsch wairs nebuhtu laupitajs. Burschu-
asija newar fainneekot pretim fawas schkiras intere-
sem; kapitala augstakais bauflis; sapluhst tai usneh-
muma nosare, kur leelaks profits (peka). Un par welti
raud un atgahdina burschuasijai Latwijas masineeki, ta

„Latwijas fainneeziskai atjaunoschanai janoteet
pehz sinama plana un sistemas. Tagad ir us wi-
feem laikem pagahne grimis fenais tautfainneezi-
bas brihwās inziatiwes prinzijs“. „Soziald.“ Nr. 37.).

Aismahrschigee masineeki, ta redsams, peemirfuschji,
ta burschuujiskās tautfainneezibas augstakais bauflis ir
„privatās inziatiwes prinzijs“, kursch spehle augstako
lomu kapitalistiskās raschoschanas prozesā un pee kura
atjaunoschanas Latwijā pehz imperialistiskā kara is-
fauktā fabrukuma sweedreem waigā strahdā wini paschi,
Ulmana knaschakee rokas puischi — Menderi, Kalnini,
Eliasi un wisa tautisko sozialnodeweju liike.

Kā ruhgta ironija par atjaunotā tautiskā kapita-
lisma nostiprinaschanu ftan masineeku gaudas, ta

„privatee usnehmeji, kuru interesēs wisa walsts
lihdsschinejā politika ir stuhrejuse pilnās burās, ne-
war usrahdit ne masakos panahkumus. Naw pat
neweena solidata usnehmuma, kuru waretu nostahdit
kā preekschschi. Daudseem privateem usnehmumeem
ir issneegti pabalsti, bet tee tomehr nihkuto un, kā
Langes stwju ismantoschanas fabrika, kura faneh-
muse no ruhpn. ministrijas 40.000 rubku pabalsta,
tomehr patlaban nestrahdā“.

Nestatotees us to, wesela rinda ruhpnenezibas eestah-
schu no ruhpnenezibas ministrijas teef nodotas privateem
usnehmejeem.

Ir skaidri: sche naw wairs darischana ar nejau-
schibu, turpina „Sozialdemokrats“, te ir sistema, kura
wisu scho laiku tika ruhpiגי sagatawota no sinamu
apriindu pufes.

Etika isleetoti wisi lihdsekti, fabrizeti nepareisi sino-
jumi, lai tikai waretu usnehmumu darbibu kawet un
eewest wimos desorganizaciju.

„Sozialdemokrats“ peetwed fefofchus peemehrus: „galwenās armijas apgahdibas preefschneekam teef fīnots, tā armijas fainneezibas pahrwaldes fedlineeku darbniza par janwara un februara mehnescheem nefufi 98.000 rbf. faudejuma un kanzlejas isdemumi ween istaifot par abeem mehnescheem 46.000 rbf.!

Pehz faktiflās rewifijas israhdijs, tā minetā darbniza, rehfinot pehz tirgus zenam tos pašchus preefschmetus, ir pelnijufi par abeem mehnescheem 593.000 rubtus. Rā rezultats schahdam fīnojumam nahza rihtojums famasinat uf brihwa lihguma peenemto strahdneeku flaitu un, protams, ar mafaku flaitu strahdneeku raschojumi isnahf dahrgafi un darba raschigums kritis, jo uf priwatlihguma peenemtee ir wairaf atbildigi, tā kareiwji, jo tee war tift no darba atlaisti“. („Soziald.“ Nr. 104., 4. maijā).

Beidsamā laikā ar leelu steigu weena pehz otras teef likwidetas armijas apgahdibas un zitu walsts eestahschu rihzibā efofchās fabrikas un darbnizas un nodotas priwatu ufnehmeju rokās. Tā beidsamā Riigas metalstrahdneeku faweenibas pilnā fapulzē 19. jul. tilla fīnots, tā armijas apgahdaschanas nodatas mechaniflā darbniza (agr. Pirwiza fabrika) teefot likwideta un wifī strahdneeki, ap 400 zilweki, teefot atlaisti.

Rezultatā — ruhpnenezibas atjaunoschana, nestatotees uf to, tā Ulmanis „fainneeko“ jau wefelu gadu, stahw uf weetas. „Jaunalās Sinas“ no 6. aprila fīno, tā Latwijā strahdajot 449 ruhpnenezibas eestahdes ar 3.250 strahdneekem. (Saatsihmē, tā Pirwiza fabrika, pehz zilweku flaita bija weena no labakām baltās Latwijas ruhpnenezibas eestahdem). Aptureti teef pat tahdi darbi, tā Doles elektrostajijas eerihfofchana, turas preefschdarbus usfahla Padomju waldiba fawā ihfajā muhschā.

Apstrahdajamās weelas, tā: lupatas, ahdas, weza dsells, linfehklas, koku materiali u. t. t. pa galwu, pa faklu teef uspirkti no waldibas un leelā steigā iswesti uf ahrsemem un apmainiti, galwenām kahrtam, pret eerotscheem, amuniziju, apgehrbeem un pahrtiku armi-

jai. Ulmana waldibas „ahreja tirdsneežiba“ ir pe-
nehmuš tīk nepeeredseti spekulatīvu raksturu ar desmi-
teem miljoneem leeleem saudejumeem walsstij, ka Leep-
pajas fabrikanti (saprotams, ne walssts un ne darba
kautschu, bet weenigi ņawa mafa interesēs) greeschas
pee waldibas ar memorandumu, turā protestē pret
waldibas ņaimneežisko politiku. Memorandums loti
labi atmaško Ulmana „weenas deenas ņaimneeka“ po-
litiku un nepahprotami rahda, ka Latwija teel is-
pahrodota ahrsemju kapitalisteem, tās bagatibas isuih-
zinatas bes sčehlastibas un apdoma. Ruhpneeki

„aisrahda, ka Leepajas ekkas speestuwe un „Witan-
dera un Larfona“ linoleuma fabrika, nekkatotees
uš to, ka wišs pilnigā kahrtibā, nestrahda weenigi
linsehllu truhtuma deht. Pirmā gadā war isstrah-
dat 500.000 pudu sehllu, otrā — 60.000 pudu.
Sabrihnas, kadehk ruhpneežibas min. lihds sčim
laitam abām fabrikam naw dewuse wajadsiģos ma-
terialus, bet atkauj iswest linsehllas. uš ahrsemem,
no tureenes, ņawukahrt, eewed daschadas ekkas.
Nestrahda ari Leepajas ahdu fabrika, kura meera
laitā isgatawoja ap 1.000.000 ahdu gadā. Dihkā
stahw ari Rigaš ahdu fabrikas, bet tai pašā laikā
ahdas iswed uš ahrsemem un no tureenes wed at-
pakat apstrahdata weidā“. („Soz.“ no 14. jul.).

Geranj fabrikanti un tirgotaji-spekulanti, eedsihwo-
jas miljonos ministri un ziti waldibas ņferam tuwu
stahwosčji¹⁾ rahweji ar „walsstisteem“ wehdereem, ne-
atsatas no „weeglas peknas“ ari pahrejee „mašee ga-
rimi“ no walssts eerednu neņkaitamā bara.

Kufuku nemššana un atklahta tautas mantas
laupiššana beidsamā laikā peenehmuse tīk plaschus ap-

1) Despartejistais Liebtals Satwersmes Sapulze ņinoja, ka
Latwijas waldibas preekščstahwis Rewelē, mahžitajs Ramans,
Rigā pehrkot mahjas par wairat miljoneem ruben. („Soziald.“
Nr. 138.). Tagad, pehž awišču ņinam sčis „gans“ atluhdsees
no ņawa laizigā amata un ņahšot ņudināt ņawām „awim“
„nekrahjeet mantas. to lodes un ruhja maitā“ u. t. t.

mehruss, ta pat „waldibas partijas“ semneeku saweenibas leiborgans ir speests sahht runat:

„Beeschi ta ween isleetas, ta wiß walsts mehchanisms un walsts kase pastahwetu weenigi tamdeht, lai eerednu kungeem nemtu katru ruhpiiti. Tas naw weens, otrs nejauschs gabijums, kas nowed us schahdam domam — tas draud iswehrstees par sistemu: til neglaimojoschas atsaufsmes dsirdamas par muhsu eeredneezibu“. („Brihwà Seme“ Nr. 153., 10. jul.).

Turpat tahtaf mehs lasam:

„Dauds ihgnuma ir fazehluschi apgahdibas ministrijas eeredni ar beeschi ween weeglsprahhtigu istureschanos pret walsts wajadstbam nodotam mantam un winu nodewejeem. . . Aprunajatees ar lauzineeku. No tureenes subdsechanas wisstakata un jaatsihstas — koti dibinata“. (Pastrihpojums „Br. Semes“).

No „Brihwà Seme“ sauß titai par „weeglsprahhtigu“ apeeschanos ar tautas mantu, pasino wina pate sawà 154. numurà nodrukata sarunà ar apgahdibas ministriju rewistju waditaju B. Martinsonu, kursch „Br. Semes“ korespondentam isteizees sekofchi:

„No manis tika isdarita ta weena no pirmajam rewisija Deepaja, apgahdibas pilnwarneeka Seltina leeta. Israhdijas, ta Seltina kungs rihfojees koti plaschos apmehros, ishdodams nelikumiga kahrtà atkaujas (par kuram, saprotams, sanehma labu atlihdsibu, J. A.-D.) iswest produktus, lopus, sirgus, kuri aisspluhduschki us Deetawu. Pawisam nesaprotama kahrtà S. kgs peesawinajees ari zentralas eestahdes teesbas un isdewa ahrsemes walutas (naudas) isweschanaï atkaujas. Wes tam wehl nowehrojami ziti pahrlahpumi. Tahtaf, rewidejot Ramkas muishchas pahrsina darbibu atrada, ta pahrsinis Awestinsch schi gada janwari pahrdewis rajona pahrsinim Winteram 4 nedefas wezu tekü par 50 rbl. Tahdam

ielam tirgus zena bijuse ap 300—400 rbf. Muischā pehdejos trijos mehneschos raschots 398 mahrz. sweesta, no kura patš Awotinsch nopirzis 144 mahrz. un maksajis 4—7¹/₂ rbf. mahrzina (tirgus zena 12—16 rbf.). Winters pirzis 69 mahrz. par apm. 5 rbf. mahrz. Raut gan muischā ir aitas, un wilna diwas reises zirpta, tomehr muischas grahmatās wina naw eewesta". („Br. Seme" Nr. 151.).

„Walstiski" domajoschee zuhkopjl rascho peenu un sweestu, pehrf un pahrdob telus un wilnu un, redsams, juhtas tā „septitās debefis", tā tā pat „palizis nenofahrtots pahrtitas jautajums uf weetam — pagastos, tur bessenneekeem tik ar luhgfschanu eespehjamš no faimneekeem nepeezeefchamos puhrus rudsu dabut". (Patrihpojums mans, J. A. L.). („Soziald." Nr. 141, 27. jun.).

Gluschi dabigi tahda „faimneekofchana" Ulmana „demokratiskā" „paradise" issauz protestus un nemeeru wisplafchakos eedshwotaju flahnos un dob waldbai „nopeetnu" eemeflu „komunistus" un „komunistu gaiditajus" nogahdat „ais restem", waj gluschi fisiski isnihzinat, stahtees zihnā pret masās augoscho nemeeru pret tahdu „waldischanu". Schajā darbā tautiskee bendes ir teefcham nepahrspehjami spezialisti — un neatstahj no zara schandarmeem un pahrspehji pat baltās Ungarijas proletariata bendes.

Masu ainiau, ar tahdeem lihdselkeem masee „ulmanischi" „zihnas" ar „framolu" fneeds mastneeku peepraffjums waldbai par swehribam Jaun-Gulbenē, Satwersmes Sapulzes fehdē, 7. junijā:

„29. junijā, Jaun-Gulbenes pagastā, Waltas aprinkti notizis schausmu darbs, kurfch pahrssteidsa leelā mehrā weetejos bessenneekus un laufstrahdneekus. Leetas apstahkti schahdi: Brauzot tahdam isluhofchanas agentam ar diweem kareiwjeem pee Stradu mescha mahjam, no mescha schauts. Par noscheshlofchanu ir kritis weens kareiwis. Agents

ätgreesees Jaun-Gulbenē, pa telefonu issauzis Lūbanes komendanturas kareivjus un lihds ar Jaun-Gulbenes kareivjeem eeradufchees Stradu mahjās. Tschetras gimenes, kas apdšihwo mineto mahju, arestetas, saprotams, peekautas, pehz tam mahjai peelaista uguns. 20 gadus wezā Weisman peekauta un us winu wairaf reises schauts. Winu eegruhdufchi degofchā mahjā. Wina bijust wehl dšihwa, us winu fweesta wehl rokās granata, bet tomehr wehl dšihwiba bijust fihlsta, un, nestatotees us eewainojumeem wina rahpusees no degofchās mahjas ahra. Saldati winu eegruhdufchi atpatat un tur wina fadegust. Tagad schausmu weetā rehgojas melnas drupas un fadegufchās feeweetes skelets. Wes tam ir fadefsnata 4 gimenu manta, turas ir arestetas. Pee mahjas drupam ir pamesti masti behni un wezā Wesmana mahte. Noleegis us wisstingrato sneegt kahdu palihdsibu wineem. Tahlat, Wesmanam pirms dedšinaschanas esot dotas 5 minutes laika preeksch nepeezeechamo mantu iswahlschanas". („Sozialdem.“ 11. jul.).

Rakstīt par wisām spihdsinaschanam, waras darbeem un flepfawibam, kas noteek peefrontes joflā, Rigas zeeumos ar us Padomju Kreewiju issuhtameem komunisteem un weentahrschi Ulmana waldibai neustizameem elementeem, pehz Padomju waldibas protesta notu publizeschanas kreewu un latweeschu prese, Kreewijā, buhs leeki. Peewedischu tikai daschus peemehrus no balto preses, turi Kreewijā naw publizeti.

„Pagahjuschā gadā tika spihdsinats kahds Matiss Tanzlis. Winsch tika turets aisdomās, ka tam esot sakari ar komunisteem. Tas tika peeseets pee kota, peedraudets ar noschauschanu, pat wairaf reises ischauts. Tad otis: Peters Muhrneeks no Zepurneekeem, ari turets aisdomās par fabeedribu ar komunisteem, nosuhtits us Domopoli, tur papreekschu sakits un tad noschauts un d. j.“ („Soziald.“ Nr. 154, 13. jul.).

Lai apvainotu par komunistu, nemas newajag buht
L. Kom. partijas beedrim waj lihdsjutejam. Peeteek,
ja beeschafi pastatas us rihteem, norahda us „ulma-
nenu walstifkeem“ nedarbeem un pakrata galwu.

„Us laukeem waj latrâ pagastâ teek aresteta tahda
persona bej peeteekoscha pamata tikai tamdeht, ka
winas personigam eenaidneekam toti weegli to de-
nunzet pee eestahdem ar ahrfahrtejam pilnwarum
par „komunistu“, waj zitadi kâ. Weentahrtschu sa-
pulzes notureschanu weetejee waras wihri uskata
jau par noseegumu un meklè til formelu eemeflu
kâ peekertees. Daschâ pagastâ weetejee bessemneeki
pat tâ eebaiditti, ka neeedroschinajas eerakstitees tahdâ
beedribâ“. („Soj.“ Nr. 162, 22. jul.).

Maisneeks Menders 18. jun. sehde saka: „...sinams ari
kâ teek apstrahdati muhsu lauku pagastu runas wihri,
ka wini teek „iskafeti“ (nogahdati „droschâ weetâ“,
S. A. L.), ja naw eewehleti tahdi, tahdi
patihkami eefchleetu ministrijai“.

Repressjam pret shtsemneekteem un strahdneezibu
naw mehra ne robeschu. Kâ no pahrpilnibas raga
tâs lihst us nelaimigo pawalstneeku galwam. Peeteek
ja jaunawa, kâ par peem. 9. maija watarâ „Grand
Kino“ telpâs, „neapeetas peeteekoschi laipni ar tahdu
lara laika formâ gehrbtu fungu“, lai to apvainotu
kâ komunisti u. t. t. Schi jaunawa, nestatotees us
wairaku sabeedristu darbineeku galwojumu, tika aishwesta
us isluhkoschanas nodaku, no kureenes tikai ar leelam
puhlem isdewâs to atfwabinat.

Rigas metalstrahdneeku faweenibas pilnâ beedru
sapulze, 19. jul., faweenibas sekretars stary zitu, pehz
„Sozialdemokrata“ Nr. 162. sijnaja: „Aresteti wairaki
beedri. Daschi beedri aissuhritti us mahzibas bataljonu
par 26. janwara swineschanu, no teem 2 Bolderajâ
miruschi. Waldes lozetti b. b. Schulzs un sekretars
Maisneeks isfuhritti us Kreewiju un b. Gersts wehl
atrodas apzeetinajumâ“.

Afkainās orgijas, nezilvezības, aresti, spīdzināšana,
kufuku nemišana un blehdības

„var novest netikai pee waldības, bet — kas tas
kaunakais — arī pee w a l s t s (pastriņpojums
„Br. S.“) pamatu satrīzināšanas, wislabatā ga-
dījumā, kawet šcho pamatu nostiprināšanas“,
(„Br. Seme“ Nr. 153).

Tā waimanā semneeku šaweeniba ar šawa leiborgana
šmirdošcho muti.

Jo nekaunigaki un nezilwezīgaki isturas baltās
Latwijas šchis deenas waldneeki, jo šmagaki gulstas
reprektijas us darba tautas kaulaineem plezeem, jo tu-
wak deena, kad tautisko zūhlfopju „walsis“ šahršchu
naminsk šagrūhs sem šazehlfuchās štrahdneeku mafas
treezeena, un us winas drupam pazels šarkano
šadomju waras šarogu.

Štrahdneeku dšihwes un darba apštahkti.

Štrahdneeku besteeffkam politiskam štahwoflim
wehl peeweenojas šmagee materialās dšihwes notei-
tumi: semā darba alga, dšihwes šahršiba, nenodro-
šchinatiba šesdarbā, šlimibas un darba nespehtjas ga-
dījumā; ruhpes par rihtdeenu padara štrahdneeka dšihwi
druhmū un nepanesamu, un šahrwehršch to par ween-
šahršchu wiršwehrtibas raschotaju=automatu kapitalista
rolās.

„Masineeku liders Menders šatweršmes šapulžē
18. jun. šehdē teiza: „Naw jaaismiršt tas, ka štrahd-
neeku štahwoflis Latwijā ir a h r l a h r t i g i
š l i k t s, neslatotees us to, ka juhs šleedseet par
leelām algām. Štrahdneeku algas newar nofert to
walutu, šura kriht, šakarā ar to želas ženas. Štrahd-
neeku algas newar tikt ženam lihds, lai arī žit lee-
las šchis algas nebuhtu, ja arī tās šneegtos pee
tūhlfoschēm. Š t r a h d n e e k s newar a p m e e

rinat tās vajadzības, kuras ir katram zīvēkam, tā ehdeenā, dsehreenā, apgehribā un kulturelās vajadzības". (Pastrihpojumi „Sozdem.”)

Sewiški grūts ir laukstrahdneeku stahvolks, kuri dšihwo isklaidus pa atsewischkam mahjam un naw wehl paspehjuschi apweenotees un kopeji west zihnu ar saimneekem, „pelekeem baroneem”. Wīnu algas, falihdsi not ar wispahrejo dahrdšibu, ir taisni smeekligas un nedod eespehju apmeerinat pat wisnepezeeschamakas vajadzības, nerunajot jau nemas par kaut zil apmeerinoschu zilwezigu dšihwi.

„Laukstrahdneeka alga bija agrak bej deputata un gowš ganischanas, kas tagad ir tapat, wehl 50—60 r. naudā — tagad 130 lihds 150 r. Aprehkinasim tā laika 50 r. wehrtibu produktoš, kuri katram strahdneekam nepezeeschami ari tagad: (Alga teef rehkinata gadā) 5 p. fahls 180 kap., tagad—150 r.; pusmuža sikk 1000 £., tagad — 960 r., 20 mahrz. petrolejas 100 £., tagad 100 r., 1 leellopa pusahda pastalam, fenak 250 £., tagad — 500 r., 20 mahrz. seepju fenak 160 £., tagad 160 r.

Tā tad mineto saimneezibas produktu eegahdashanai fenak wajadseja 16 r. 90 kap., bet tagad 1870 r., tad wehl muischas strahdneekam par saweem lihdsekteem jaeegahdajas seloschas leetas:

1 istapts	—	fenak	75 kap.	—	tagad	—	75 r.
1 zirwiš	—	—	100	—	—	—	100
1 dakschas	—	—	100	—	—	—	100
2 groschi	—	—	30	—	—	—	30
1 apauschi	—	—	100	—	—	—	100

Peħz fenakas leetu wehrtibas tās maksatu kopā 405 kap., tagad — 405 r. Ja gribetu aisrahdit, ka katru gadu newajaga ne jaunu istapti ne zirwi, tad japeesihmē, ka daschu gadu gan newajaga, bet daschreis gadā saluhst ne tilai weena ween, bet pat diwas un wairak istaptis; tapat tas ir ari ar zitam leetam.

Tad wehl nepeezeeschami katram zilwekam, un tapat ari lauku strahdneekam fetofchi apgehrba gabali:

1 pahris sahbatu fenaf	800	kap.,	tagad	800	r.
3 tofw. lakatini	45	"	"	105	"
5 sab.	40	"	"	75	"
1 wilnas	300	"	"	300	"
2 wasaras jepures	160	"	"	150	"
2 seemas	240	"	"	240	"
2 fahrt. wihr. drehbju schuhfchana ar wiseem fhf. pee- derumeem, ta knopem, deegrem un t. t. fenaf 400 f. tagad—140 r.; 2 fahrtas seew. drehbju schuhfchana fenaf 160 f., tagad 100 r.					

1 pahrs seeweefchu sahbatu fenaf 5 r., tagad — 500 r.; ta tad isdewumi preeksch wisnepeezeeschama ta apgehrba eeguhfchanas, buhtu fenaf wareti segt ar 2635 kap., famehr tagad preeksch teem wajadfigi 3570 r., ta ta daudsas strahdneeku gimenes fastahw no 8—9 zilwekeem, tad preeksch tam usdota suma buhs wehl par masu; te rehkinats ar zaurmehra gimeni, fastahwofchu no 4—5 lozetteem.

Sastaitot kopâ sche usdotos nepeezeeschamos isdewumus, israhdas, ta wisus fchos preekschmetus strahdneeks fenaf wareja eegahdatees par 4725 kap., bet tagad preeksch ta pascha wajaga 5840 rubtu!

Za laufstrahdneekam fenaf maksaja 50 rubtu gadâ, tad tam pehz wisu fcho preekschmetu eegahdashanas wehl atlika 2 r. 75 kap. neparedsetu isdewumu segfchanai, ta laikrafstam u. t. t. Ari drehbju pagatawofchana bij nesamehrigi lehtaka. Za preeksch drehbju pagatawofchanas (fahrchana, krafsofchana, aufchana) rehkinatu 160 r., kas ir tomehr toti mas, tad laufstrahdneekam, lai tas dabutu tagad wisus augfchminetos preekschmetus, wajadsetu fanemt 6000 rub. tagadejâ naudâ!"

Par tit augstu algu, ta to aprehkinajuse „Strahdn. Awise“ (Nr. 139, 22. jun.) augfchejâ zitejumâ us strahdneekam nepeezeeschamo preekschmetu patreisejo

zenu pamata, Latvijās laulstrahdneeks nedrihsti ne
šapnos eedomatees.

Latvijās burschujiska prese, apstatot darba algas
jautajumu laulšaimneezibā, konstatē, ka strahdneekos
peeaugofchā tendenze panahst periodisku darba algas
paangstinaschanu leezinot, ka

„laulstrahdneeks noteikti atkratas no wisam tam
gruhtribam, kuras nes ziti šabeeeribas šlahni (ja,
teescham gruhtri burschuasijai nahlas apšargat „pafch-
austās“ naudas bakus no ismehrdeto strahdneeku
bara!) un kuras ir sekas no kara posta un šaim-
neezijā šabrukuma“. („Ekonomists“ Nr. 6.).

Šimantojot ša w a s walsts waras aparatu un re-
alo spēhtu „pelelee baroni“ strahdneeku isfuhtšanas
projefā tablu pahršpehi pat wahzu „šilos“ baronus un
atteizas maksat šaweem kalpeem pat to bada algu,
lahdu tee šanehma no baroneem beidsamā laikā. Tā

„Prauļeenas muiščā barona laikā algas notei-
kumi galwenos wilzeenos bija šekofchi: muiščas
kalps par šawu darbu šanehma deputatā 45 pudi
rudšu maises, 25 pudi meeschu, 4 pudi širnu, 4 pudi
kweeschu, 16 pudu zublas labibas, 2 pudi šahls un
wehl daschus šihlumus; tad naudā 50 šap. par
deenu un atlihdšibu par darba rihkeem: žirwjeem,
lahpštam, šahgeem, iskaptim u. t. t., kuri katram
strahdneekam pafcham šawi. Tagad no deputata
i r a t n e m t s 15 pudu rudšu, 1 puds širnu,
1 puds kweeschu un 2 pudi šahls, kas pehz ši
laika tirus zenam pahršneeds 1500 rublus, nelah-
das atlihdšibas par darba rihkeem un deenas alga
4 rubfi deenā. Strahdneeks, kas nesānem deputatu,
dabū 8 rubfi deenā. Šalihdšinot tagadejo naudas
kuršu ar agrako kuršu, isnahst, ka muiščas strahd-
neeki tagad šanem 4—8 ša p. d e e n ā.

Ir muiščā wairakas gimenes, fastahwofčas no
10 un wairakeem lozeleem us 1—2 pelnitajeem par
augščā mineto deputatu un 4 rubkeem deenā.

Dascha gimene jau weselu gadu gatās naw redse-
juse us sawa galda, wisa pahrtika fastahw no pah-
ris stopu peena un jauktas labibas maises, jo no
30 pudu 10 zilwekeem maises nepeetiks ir pusdee-
nam. Rahds 7 nepeeauguschu behrnu tehws=strahd-
neeks par maija mehnesi algas fanehmis
74 rubti, bet islapti nopirzis par
90 rubtu (pascheem ar saweem rihteem jastrahda).

Godiga apgehrba naw neweenam strahdneekam —
gan pascht, gan behrni staiga strandas, pat seemu
basam sahjam. Behrni paleet bes skolas". „Sozial.
dem." Nr. 133, 16. jun.).

Ihsta klauschu laiku werdsiba ir eewesta semtopi-
bas ministrijas rihziba esofchas muischas. P. p. Lee-
seres muischas pahrwaldneeks T.

„noteiza muischas kalpeem fetofchas gada algas:
200 rubtu naudā, 50 pudu rudsu, 30 p. meeschu,
6 p. kweeschu, 6 pudi sirnu, 10 pudu masas labi-
bas. Bes tam sakbaribas un salmu preedewas
preeksch lopeem, par furam seewai janokalpo 70 dee-
nas. Ja deenu staitis isnahf wairat, tad seewa
dabu par katru nokalpotu deenu
seema 55 kap., wasara 75 kap. Darbs
no faules lihds faulei, pee tam nedrihtst pre-
tim runat wagara. Par katru pretimru-
naschanu, waj nepaklausibu draud pirmo reisi-
puds labibas nost no algas, otro —
dwi un trescho — aprehkins. Kas ne-
bija us meeru palikt darbā us tahdeem noteikumem,
us karstam pehdam tika issweesti no
muischas. Bet ari palizejeem negahja dauds
labat. Sagaidjam nedeku pehz Turgeem, bet mai-
ses nedod. Kas gahja prasit, dabuja
aprehkinu ar pawadteizeenu: „redses, waj weh-
ders juhs neismahzis". Otrā nedekā sahfas maises
dalichana. Bet ko eedewa? Pudu rudsu, trihs
pudi kweeschu, 5 pudi meeschu un pudu sirnu. Kad
prasihjam, kapehz tit mas, saka, ta neesot. Titai

melders nespehji ween bihdelet un schihds us pilsehtu „aisschmugulet“. Naw tilai teem las strahda. Luhl, tahda muhsu „leiputrija“! (Soziald.“ Nr. 114, 22. maijâ). (Wastrihpjumi zitata mani J. A. L.).

Laulstrahdneeku dšihwi tautiskâ „leiputrija“ spilgti raksturo wehl sekoscha korespondenze no Papolas, Grobinas aprinkî:

„Muischu kalpu algas pee mums ir sekoschas: 19 puhru rudsu, 10 puhru meeschu, 4 puhri masas labibas, 1 puhrs sirnu, $\frac{1}{2}$ puhrweetas semes kartupeleem, $\frac{1}{4}$ puhrweetas lineem. Kurinamais: $\frac{1}{2}$ afš malkas, 2 afš schagaru. Tad wehl diwas gowis un aitas mitinat un ganit. Nauda dabonam 120 rubl. par wifu ga du. Deputats ir tahds. pats ta preesch kara, tilai naudâ ir nesamehrigi mas, salihdsinot ar tagadejo naudas kursu. Par scho paschu algu ir jaeet arti seewai strahdat wafaras laika 70 deenas.“ Dšihwolki pee mums schausmigâ stahwolki“. („Laulstrahdneeks“ Nr. 15, 28. maijâ).

Ari pilsehtu strahdneekem, nestatotees us wianu apweenoschanos arodneeziskas beedribas, beescheem ekonomiskeem streikeem un periodisku algu paaugstinaschanu us strahdneeku peeprastjumu, darba alga nespehji panahlt arweenu peeangoscho dšihwes dahrdšibu. Wisgruhtal klahjas Rigas strahdneekem.

Pehz pehdejâm awischu sinam Latwijas strahdneeku tagadejâs algas ir 300—600 rub. mehnesi un amatneekem 600—900 rubku mehnesi. Ko par scheem „pafschausteem“ fimtineem Rigas strahdneeks war nopirkt šawam un gimenes usturam, rahda sekoschais Rigas strahdneeka pahrtikas budschets deenâ (us weenu zilweku*).

*) Par pamatu nemta pahrtikas schema, las drukata „Latwijas Grahmatruhneeka“ 3. num., 7. febr. 1920. g. un pahrtikas produkti zenas pehz „Jann. Sinam“ no julija pirmas puses — no 6. un 9. jul.

2664 kalorijas

1	m. rudsu maisēs*) žaurmehrâ	1 r. 91 kap.
1 ^{1/2}	m. kartupeļu à 100 f. (wežo)	
	lihdš 200 f. (jauno)	2 " 25 "
2	lotes sveesta à 18 r. 50 f.—	
	22 r. 50 f. mahrz.	1 " 28 "
2	lotes spēka à 26 r. m.	1 " 63 "
^{3/8}	m. leellopu gakaš à 11 r. m.	4 " 12 "
2	lotes sveeschu miltu à 7-11	
	rubtu mahrz.	— " 56 "
2	lotes rudsu miltu à 4 r. m.	— " 25 "
2	" putrainu, milti à 3 r.	
	68 kap. m.	— " 23 "
^{1/20}	m. zutura à 29 r. 50 f. m.	1 " 47 "
	Sihkumi (1 ^{1/2} šķēš, 10 lotes kaš-	
	postu un zitu sakau, ^{1/2} glah-	
	seš peena un t. t.	3 " 25 "

Kopā 16 r. 95 kap.

Mehnešī (30 deenâš) 508 r. 50 kap.

Šnahl, la strahdneekam, kursch fanem masal par 500 rub. mehnešī, neteek nodroschinata pat nepeezeeschamà „bada norma“, par apgehrbu, apaweem, dšihwolli u. t. t. nemas i eedomatees newar. Atleek weenigais: sawillt zeeschati šķšnu, samasiuat jau tà neezigo pahrtikas normu, lai atliltos kašds nabaga grašs, to nopirkt wežas štrandas us „uteni“ un noihret kašdu drehgnu pagrabu, waj behnina telpas.

Strahdneeka = gimenes zilwela šahwolliš ir wehl šaunats. Par tam 20 Proz. no darba algas, to šanem pilšehtu strahdneeki ša „gimenes peemaksu“, newar paehdinat pat labu šaki. Weeniga lšeja: šeewai ar behrneem šahrt šaklâ ubagu tarbu un eet šaft „druskas, šas kriht no lungu galdeem“.

Tautiškee usnehmeji, ša jau ihsti pahrwaldneeki, šuru rotâš neaprobeshota walšis wara, apeetas ar

* Nebelâ 3 m. šartinu maisēs un 4 břišwâ širdšneezibâ širtas, šartinu maiše à 150 kap, břišwâ širdšneezibâ 220—225 kap

strahdneekem tā ihsti wergu turetaji un isgudro da-
šadus išuhlfšanas un kalpināšanas weidus. Tā

„Laplina kartonašū fabrikā usnehmejs peenem
jaunas strahdneežes itkā mahžekles. Kad strahdnee-
žes nedeku un wairaf nostrahdajusčas, usnehmejs
winām pasaka: „man darba preekšč jums naw, warat
eet žitur“, protams, bes ka h d a s a t l i h d s i b a s.
Atlaišto weetā teef peenemtas jaunas strahdneežes,
kuras strahdā jau ilgaku laiku, maksā no 5 lihds
23 rub. deenā. Bet tahdu algu sanem tikai
weena strahdneeze. Teef strahdats obliga-
toriski deenā 3—4 wirsstundas, par kurām maksā
pusotras stundas apmehra. Strahdā tikai seeweetes
un pusaudsču behrni sablot no 13 gadeem“.

Teefšam, ihsta „leiputrija“ preekšč usnehme-
jeem un ziteem leefehscheem! Par brihwu nostrahdā
un tad — wahrti wakā! Loti beeschi, tā par peem.
Meseknes karantines buhwē meisters Gulbis, no žitu-
reenes atwesteem strahdneekem, ja tee, newaredami
pazeest meistera rupjibas un negrib strahdat par
nelaunigi semo algu (apm. 7 rub. stundā), grib ais-
braukt, nedod atkaujās, bes kuras newar dabut no
eestahdem wajadīgās atkaujās preekšč biletes.
Strahdneeki padariti par weentahrscheem wergeem.
(„Soz.“ Nr. 163).

Ja strahdneeks waj strahdneeze eedroschinasees gree-
stees pee sawas arodneežiskās beedribas ar šinujumeem
par apstahfkeem usnehmumā, — us pehdam teef ismesti
als wahrteem. „Sozialdemokrats“ no 21. jul. šno,
ka Gulidowa wirwju fabrikā, I. Kalnu eelā Nr. 17,
20. jul. uš weetās atlaištās 5 strahdneežes uš a i s-
d o m u pamata, ka tās šinujusčas aroda beedribai
par nezeeschamajeem darba apstahfkeem. Par 2 nede-
lam peenahzigo algu usnehmejs atteizās maksat. („Soz.“
Nr. 181).

„Strahdneeku atwise“ 130. num. raksta, ka Kulbigā
W. fabrikas strahdneeki, pee 10 stund. gara darba laika
pelna 6—18 rubku deenā,

Saprotams, ka pee tahdas darba algas strahdneez-
teem naw i ko fapnot par Amerikas „ontuta“ balta-
jeem milteem un schahweta speka gabalcem, tee augsto
zenu deht peeeetami weenigi neezigai isredseto faujinai—
ministru kungeem, augstakeem walsts eeredneem un spe-
kulanteem, furu interesēs naw ruhpetees par strahd-
neeku materialā stahwotka uflabofchanu.

Rigas pilsehtas domes fehdē 6. juliā „pehz rew-
sijas komisijas siuojuma par „atradumeem“ wiltoto
maises brihwmarku un kuponu leetā *), kursch bija ne
wifai objektīws un toti zentās slawenos maisneekus-
brihwmarku wiltotajus neaisstahrt, dom. Bergsons ee-
nesa „pahrejas formulu“ — fch o j a u t a j u m u
n o l l u f e t. Pret soz.-dem. balsim, domes w a i-
r a k u m s p a h r g a h j a a r l l u f u z e e f c h a n u
f c h i m s i n o j u m a m p a h r i.“ (Soziald.“ Nr. 150,
8. jul.).

Gluschi dabigi, ka Latwijas strahdneeziba beenu no
deenas top nemeerigata, „sarkanata“ un sahht „gaidit
komunistus“, to newar noleegt pat Latwijas baltwardu
prese. Ar behgtu atgreeschanos un seemai atnahlot
peeaugš besdarba armija, rasees konkurenze darba
tirgū, peeaugš dsihwes dahrdsiiba un — „komunistu
gaidischana“.

Tautas isglistiba un sozialā apgahdiba.

Tautislee gaiti no latweeschu inteligenzes un
„olimpeeschu“ aprindam gan peeelabsinajuschi wisu
pasauli par augsto kulturās lihmeni tautā us abeem
Daugawas krašteem, par winas augsti kulturelo waldbibu,
bet par noschehlofchanu un nelaimi Latwijas neman-
tigo masam, paschi waldbneeki naw wehl nahkuschi pee
kulturela zilweka pirmās atfinas, ka walsts wgras
peenahkums dot wisu, kas winas spehkos stahw tautas

*) Rigas pilsehtas pahrtikas nodalā bija nodoti pawisam
355.846 wiltoti kuponu, us kureem isnemts miltu preefch
1.067.448 porzijam (1 mahrz. maises).

isgļihības veizinašānai. Latvijā no Ulmaka wal-
dības šini laukā darīts toti maš.

Isgļihības leetās wešums wehl arween stahw
eegrimis reakzionaras skolu politikas dumbrajā. Mausta
to gan weens, gan otrs untumains „fabeedriks dar-
bineks“, bet semneeku faweenibas kēpa par stipru, lai
isgļihības leetu nostahditu pehz demofratifko prinzipu
„gihmja un lihdsibas“.

Par tagadejo isgļihības stahwofli Latvijā šino
fatwerfmes fapulzes isgļihības komifija: toti dauds
behrnu, kuri skolas gados paleet bes mahzibas, daschos
apwidos lihds 50%. Skolotaju fastahws truhzigs.
Winu materialais stahwoflis uf laufeem gruhzs, weetam
pat nezeeschams. („Soz.“ Nr. 144).

„Išenes pirmās palahpes pamatskolas skolo-
taji algu naw fanehmufchi par wifu 1918. g., par 2
mehn. 1919. g. un 4 mehnescheem 1920. g. Alfwiku
pag. „Korwas skolā skolotaji algu naw fanehmufchi
ar fchi gada februari sahlot. Seemera pag. skolotaji
fanehmufchi algu lihds fchi g. janwarim pa 175 rub.
un fchai gadā pa 200 rub. mehnesi. Alufnes II. pa-
lahpes skolā no tuwumā sprahgufchām granatam
skolas namā isbirufchas logu ruhtis, par kuru eelufchanu
neweens nedomā. („Saun. Sinas“ Nr. 184).

Tahds stahwoflis Latvijas skolā. Par to wispahri
„neweens nedomā“, weenigi warbuht weenā otrā
weetā bagatakee „peletschi“ fadomā atwehrt preetfch
faweem mihlufteem kahdu spezialu skolu, kuras ture-
fchanu, bes fchaubam, ufwek wifai draudsei (p. p.
Laudonā). Lai mafša kalpinfch raudadams par
„pelezifchu“ skolofchanu!...

Sweedreem waigā strahdajot paeet strahdneeka
muhfchs: tulsnas rokā, kupris mugurā, balta ubaga
kujina, naw weetas, kur galwu nolift wezuma deenās
—tahds strahdneeka liktenis kapitalistifkā eefahrtā, i
sem monarkijas, i konstituzijas, i burfchuasifstās „demo-
kratijas mafstas. Tur naw isnehmuma: nespehi rafshot
wirfpefku kapitalistam: nem speeki un ; plafchā pasaulē!

Karā invalīdu, behrnu un nespehjneeku = wetschu mutes Latwijā sauktin sauz, lai waldiba spertu noteiktus solus sozials apgabības, waj „demokratijas“ terminologiju leetojot, nespehjneeku apgabības lautā un neaismirstu tos, kas reiz ir bijuši semes lepnums un spehks, kas, pehz masineeku wahrdeem, „tehwijs glahbuschi“. („Soz.“ Nr. 37.)

Bet ko mehš redsam „demokratiskajā“ Latwijā?

No L i m b a s c h e e m šino: „kādā no leelakām namfaimneezem islika no dšihwofta muhs, 70 gadus wezischus un wahjprahstīgu meitu ar 1 gadu wezo behrninu, lai waretu paaugstinat ihres maksu, kuru, pehz winas domam, mehš newarot samaksat. Ari pahrejee namfaimneeki atrada muhs par maksat nespehjjigeem un dšihwofti nedewa, turpreti pilsehtas walde, pee kuras gresamees ar luhgumu eelikt nabagu mahjā, atšina muhs par bagateem. 15. jun. no rihta tilām isfweefti ta pascha nama sehtā. Nu jau wairakas naktis pawadam sem fili jumta, lai gan mahjā kāhdaš 5 istabas tukšas.“ („Soz.“ no 8. jul.)

W e s t e e n a. Nepeelaischami grukti klahjas muhsu pagasta nespehjneekem. Welte tee eet pehz pabalsta, jo katreiz, gandrihs, atgreeschas ar tukšam rokam. Tee, kas preekšneekam ir pasihstami un mahl peelabinatees, isluhgtees, teem reijem atmet graschus. Pahrejee badojas.“ („Soziald.“ Nr. 152).

Ja negrib waj newar apgabdat wifus nespehjneekus, tad no Latwijas „walstista“ redses weedokta raugotees wismaj wajadseja peeteekofchi apgabdat tos, „kas tehwijs glahbuschi“, kas sakroptoti Latwijas „brihwibas karā“, kuru kopstaitz lihds ši gada 1. janwarim sneedjās lihds 2.190 zilweku. „Demokratistās“ Latwijas waldiba ari scheem saweem upureem dod atmeni maijes weetā. „Latwijas kara invalīdu saweeniba isstrahdaja projektus un budšchetus 4 daschadam darbnizam, kurās tiktu nodarbinatas un amatos mahjitas 50 personas reise, un prasija wal-

dibai ſchim mehrkim 24.000 rubtus pabalsta rihtu eegahdaschanai. Deemschehl, pabalsta nefanemschanas deht ſchis labais pasahkums isbeidsas^{*)} („Lahſch-plehſs“ Nr. 1. 1910. g.).

Ar pagahjuſchà gada ſeptembri ſahlot, truhzigeewalidi ſanehma waldibas pabalstu no 40—125 r u b. m e h n e ſ i. Kurſemes inwalidi wehl neko neefot ſanehmufchi.

„Walmeerà inwalidi, kuri registrejās nowembra mehneſi 1919. g., tika no ahrſtu komiſſijas wehl tikai 31. martà ſch, g. ismekleti un kategorijās eedaliti, ir ari tahdi, kaš no ahrſteem atſihtu par wiſu darba ſpehju ſaudejuſcheem uſ wiſeem laikeem, kuri lihds ſchim wehl naw pabalstu ſanehmufchi, bet uſ winu peeprahkumeem weenmehr teef atraiditi ar tahdàm neſinaſchanam u. t. t. Ko lai wini eefahk? Waj ir tahdeem eeſpehjamš no 6—7 mehneſchi pawadit un ar badu lautees un kuhgt, neſinadami no ka, ſchehlaſtibas? („Soziald.“ Nr. 113.)

Kahds žits inwalids „Sozialdemokrata“ 126. nr. jautà:

„Bet ko par to leelo darba ſlawu eſam ſanehmufchi mehš, „loſchmeteju kašna“ waroni, kaš nepalikam tur, bet pahrahžàm ſakroptoti un beš lozeſkeem?“ — un turpat dod ſatrizinoſchu atbildi: „Ko Latwijas pagaidu waldibas lihds ſchim eſam ſanehmufchi **ne wairak ka 50 rubli.**“

Satrizinoſcho ainu papildina ſinas par Latwijas baltās armijas kareiwju gimenu poſta un beſiſejas ſtahwolli un nezilweziġo iſtureſchanos pret teem no waras wihru un eeſtaſchu puſeš.

Klauſeeš, behgli-ſtrahdneef, ka apeetas ar Latwijas pilſoneem — kareiwju „tehwijas glahbeju“ gimenem! Waj taš neleezina, ka tawš, atbrauzeja-behgla, kam naw nekahdu nopelnu pee Latwijas „walſis“ — ſtrahdneeku moku kambara weidoſchanas un noſtiſrinaſchanas,

^{*)} Weidjamās awiſeš gan jino, ka Riga atklahti rakſiweſchu turſi preeſch inwalideem.

stahwoolis nebuhs fuintahrt launaks, waj „peleto baronu“ skorpiji un pahtagas wehl neschelligati nekapaš tawu meesu? Klausées!

„Kahds 68 g. wezs Indrikis Jansons renteja no Wisputes pilsehtas waldes pilsehtas meschfargu mahjas 15 gadus no weetas. Ubi wina dehli a trodas armija.

Lai gan pehz armijas wirspawehlneeka pawehles Nr. 55 Jansonam bij teesbas palikt wehl weenu gadu us weetas, mahjas tomehr tila liktas us torgu un pahrsollitas no Wisputes namu ihpachneeka un semes rentneeka S. Bluma. Jansons tomehr dabuja no pilsehtas waldes atkauju palikt wehl weenu gadu us weetas un sahla meerigi fainneekot un apseht laufus. Te peenahl no polizejas pawehle, ka us agrarschihreju teesas lehmuma pamata winam (Jansonam) 7 deenu laika jaiswahzas no meschfargu mahjam. Nelihdseja ne pascha Jansona, ne pilsehtas waldes greechanas pee administratiwam un kara eestahdem — jaunais rentneeks eenehna Jansona mahjas un meerigi staiga pa Jansona apsehteem lauteem, bagatu raschu gaididams.“ („Soziald. Nr. 132.)

Dtrs lihdsigs gadijums notizis Jaunpagasta, Talsu apr:

„Liwena mahju rentneekam S., kas jau 2 gadus nobstihwojis schai mahja, schihreju teesa atlahwatur palikt ari scho gadu, jo S. dehls atradas kara deenesta un tam ar tehwu lopiga fainneeziba. Ihpachneeks L. ar advokateem pee teesam panahza, ka kahdu deenu, S. mahja neesot, atbrauja aprinta preetschneeka palihgs ar militscheem un issweeda S. no Liweneem, iswedot mantas usleelzeka un faweeschot grabwi. No Rigas pahrbrauzot rentneeks S. atrada flimu seerwu, fassus lopus un falauustus mantas gabalus zeka grabwi.“ („Jaun. Simas“ Nr. 160, 17. jul.)

Lautistlās „schehlfērdibas“ un „zilweku mihlestibas“
ainu papildinās wehl sekofchais peemehrs:

„Ufchawā 4. jun. pagasta preekschneeks eefweeda
lahda kareiwjā mahtei Bruhwer f a h l s f a u j u
a z i s. Bruhwer jau wairakās reises greesufes pee
ahrsta uu tagad pat staiga ar aisseetām azim.“
(„Soziald.“ Nr. 142).

Sebkahdi paslaidrojumi sche leeki. Peewestee fakti
pafchi par fewi runā pahraf flaidri un faprotami par
darba kauschu un zitu nemantigo mafu dshwes ap=
stahkteem un besteeftfo stahwokli tur, tur walda bur=
schuassija un schandarmi.

Sihfsemneeku nodewas.

„Demokratiskajā“ Latwijā sem semneeku faweenibas
„stingrās meera un lahtibas“ politikas waid ne tikai
pilschetu un lauku strahdneeki, kareiwju peederigee, ne=
fpehjneeki un behrni, — waid un nemeerā kluff lahd
„pafchawsto“ waldibu ari fhfsemneeki, rentneeki, pus=
graudneeki un masmahjneeki. Ari tee sem daschadu
klaufchu, naturalu un naudas nodewu nastas un wee=
tejo walsts eerednu tramditi kleeds pilnā balfi:

„Naw wairs eefpehjams nodot tos nodoktus, ko ta=
gadejā waldiba prafa. No katras puhrweetas teef
prafits rentes naudas 24 rbf. jeb 3 pudi rudju.
Tad wehl jamafā no katras puhrweetas 160 kap.
Par gowi 10 rbf. un 1½ mahrz. fweesta jadod
mehnesi, par aitu 3 rubki un trihs mahrzjuas wil=
nas gadā, par zuhū 3 rubki, no puhrweetas ara=
mas jemes 1½ mahrz. gafas, par firgu 10 rbf. un
wisas schuhhtis par brihwu. Bes wisam schim no=
dewam, rentneekam jaispilda wisas uf rentejamās
jemes gulofchās walsts un pafchwaldibas nastas un
nodewas, lahdas jau tagad pastahw un lahdas wehl
uf preekschu waretu usliff.“ (No Sehskeem. „Lau=
strahdneeks“ Nr. 21, 15. jul).

Par Latwijâ waldoscho nodokku bakchanaliju un netaisnigo nodokku sadalifchanu stary maksatajeem „Lautstrahdneeks“ (Nr. 20) raksta:

„Pagahjuschâ raschas gadâ apgahdibas ministrija nehma no semkopjeem $\frac{1}{3}$ datu raschas par labu walslij, bes tam ir nemtas nodewas no gowim, aitam u. t. t. Behdejâ laitâ, pagasta padomes apleet wifus kustos ar nodokli. Bee wifam schim nodewam un nodokfeem neteet eewehrots progresiwa nodokka prinzijs. Nem no 1 puhrweetas sehjuma tapat kâ no 20 puhrweetu sehjuma $\frac{1}{3}$ datu. Tapat nem no weenas gows tahdu pat datu kâ no 8 gowim. Un no ta nu isnahk, ka truhzigajam bessenneekam, wakenezei ir jadod tapat kâ pahrtikuschajeem. Bee schi isnahk, ka tam semkopim, turam naw sirgu, bet kursch ir puhlejees un eesehjis, ir jadod nodewas. Tapat wakenezei, turai naw ne ganibu, ne pfawu, kura wifu peht, ir jadod nodokli.“

Teescham labatu „weenlihdifibu“ gruhiti eedomatees! Welz no muguras waj beidsamo krellu nost, bet dod. Par maksu fungi i nedoma.

„No Kurfischeem sino, ka semneeki wehl lihdif schim naw sanehmuschki ne farkana grascha par walslij nodoto labibu un produkteem. Par nodoto labibu isdotas weenfahrschas sihmites, kur wifadâ sinâ wajaga buht atteezigam kwihitem ar sihmogu. Us dascham schahdam sihmitem pudu skaits wairaf reises fastrihpots, tã ka neko lahgã newar isprast. Nodotã labibas normu reti kad pareisi „kwitë“ eeraksta; parasti 3—4 pudus nowell „noschubchanai“. Bet no scheem semneeku „dascheem pudeem“ fakrahjas eezirknos daschi wagoni.“ („Saun. Sinas“ N. 153).

Tahdu nodokku daudsumu un daschadumu nomakfat nabaga sikhsemneekam naw weegla leeta, isjetas daschadi konflikti, nesapraschanas, atteifchanas maksat nodewas, tadest

„lai wilzinatu nodokku peedfihfchanu, teescho nodokku departamets nodibinajis nodokku peedsineju in-

stitutu. Nodoktu peedfineji strahdās Rīgā un zītās weetās. Wineem buhs dotās teefu prīstāwu pilnwaras. Beš lihdfšchinejās šodu naudas par nolawejumeem buhs jamafšā 4 proz. walstij par labu un 1 proz. nodoktu peedfinejam." (Ekonomists Nr. 5).

Pee smagās nodoktu nastas un „lihdfšchinejās šodu naudas par nolawejumeem“ teef peeliktas wehl 5 proz. „par labu walstij un peedfinejam“. Šafšaubas, waj pehž gada tahdas „razionelas“ „šaimneetofšhanas“ no latweefšchu semneeka išdaudšinatām dewinam ahdam kaut jel weena buhs palikufe uš wina darbā faleektās, taulainās muguras. Waj tikai semneeks nezelfees un negrahbs ošola rungu, lai trentu pee welna šawus tautifštos išuhzejus?...

Šau tagad Latgales semneeks, tikai nepilnu gadu išbaudijis „tšhiuku“ burschuafšjas „demokratifštās“ eekahrtas labumus, ar šehlam noraugotees uš rihta puš un atklati pašalot, ta „šarkano“ waldiba bijufe labāta un taišnigata naturalo nodewu aplifšhanā.

Šofu muišchneeku atgreefšanās Latgales muišchās atwer azis pat wišleelakam padomju waras pretineekam un škadri rahda leelo šarpibu, šarp padomju waru un taadejo Rīgās waldibu.

Wišgorodas muišchā, Latgalē, pehž leelineeku aišeefšhanas atgreefšās muišchas ihpašchneeks Radšewiſchš ſawā muišchā, kuras semes platiibu škaita ap pušotra tuhštoſcha deſetinas semes. Radšewiſchš ſaſauza ſawus semneekus un pawehleja teem neka-
we j o ſ c h i n o m a f ſ a t r e n t e s n a u d u p a r
p a g a h j u ſ c h e e m 2 g a d e e m u n ſ c h o g a d u.
Semneeki luhdſa, lai „leelškungš“ ušgaida, ta wimi newar iſpildit tik ahtri muišchneeka prašbas. Muišchneeks paſtahweja uš ſawa un teiza, ja naw naudas, lai pahrdod noſt pehdejo gowi, bet lai riht ir nauda klati". („Sozialdem. Nr. 131).

Šihrentneeki atrodas wišleelakā atkarībā no „petšcheem“ mahju ihpašchneekem un ir ſpeeſti iſpildit wiſas wimu pahrmehrigās prašbas. Rahdam rentnee-

lam Behrsones pagastâ no Birschu rajona schkühreju teefas nospreests maksat semes ihpafchneekam 1600 rbl. rentes par gadu. „Nâ tos buhs eespehjamš nomakfat mums, ja mums ir isrentetas tikai 15 p. ptawas, 9 p. aramas semes un 5 puhrweetas ganibas. Rente tika nospreesta us fainneeka, kuram pafcham ir 6 mahjas, preekshlikuma. („Lautstrahdneeka“ Nr. 21). Ja nezgribi maksat — peteli wahgos un brauz!“

„Sozialdemokrats“ 141. nr. raksta:

„Ir ne masums gadijumu, kad no mahjam teef islitti shkrentneeki, kuri 10 un wairakus gadus apfainneekojuſchi sawas weetas. Tagad tee mitinajas pa mescheem un zeta malam“.

Bitâ weetâ lasam:

„brauzot gar Blomu muischu, redseju pee schkühna laudis ar lopeem un mantam, islittus us klaja lauka. Domaju, ka tee behgti no frontes. Strahdjâs, ka schee laudis ir Birsuku mahjas rentneeki, kuri apstrahdajuſchi 100 puhrweetas aramas semes. Sainneekam patizees winus ar agrar- un schkührejkomisju spehlu ismest no mahjam. Birsuku fainneeks, namu ihpafchneeks Smiltene un bijufchais Smiltenes pilsehtas galwa Strahla kungs, dabujis no pagasta schkühntneekus un lizis iswest rentneeku mantas. Winu weetâ winsch eelizis wihru ar weenu ſirgu us ſmits puhrweetam. Iſſweestee gruhâtâ stahwofli.“

Taghu littena pabehrnu, kâ ſinams, brihwâ Latwijâ dauds, un tee wiſt, mehs usſweram, ir darba tantas peederigee, kuru intereses neruhy pee waras stahwoſchaj burschuafijai un winas rotas puifcheem us weetam.

* * *

Beedri strahdneek, semneek, amatneek! Dawâ preekſchâ tagad usſihmeta, ar pafchu tauteefchu ruhpigo roku, „brihwâs“ Latwijas bilde wiſâ sawâ „krahſchumâ“ un, galwenais, pateefi. Mehs, kâ augſchâ

redsejāt, šahwām runāt pašcheem tautescheem un ispehrt fewi pašchus ar pašchdarinatu paštagu*).

Behgli strahdneek! Tagad tu sini, tā kļahjas darba ļaudim baltajā Latvijā, tagad tu sini, kas šagaida tēwi atgreeschotees dšimtenē, starpiba starp Padomju Kreewijas „šaufmam“ un „brihwās“ Latwijas „demokratismu“ tēwi nepahrsteigs.

Tagad iswehleeš: palikt šarkanajā Padomju Kreewijā, kur wiša wara strahdneeku un semneeku rokās, kur no waldibas wišs teek darits, lai ušlabotu darba ļauschu dšihwes apstahktus un apmeerinatu wišu waja dšibas, waj braukt uš balto Latwiju, kur walda pilsehtu un ļauku buršchuastija, kur strahdneeki teek šchauti, šahrti, dedšinati, atļaišti no darba, isšweesti no dšihwolka, kur šhšsemneekteem parahda durwis, ja atteizas maksat šaimneekam neziļwezigi augsto rentes naudu un newar nomakšat augstos walsts un weetejos nodoktus, kur inwalidi, nespehjneeki un behrni nolemti bada nahwei un beš wahrda runas teek islikti sem kļajas debesš.

Iswehleeš. Tēw preekščā diwas isejas. Palikt Kreewijā wišas pašaules sošialistiskās rewoluzijas awangarda pirmajās rindās un west žihnu par darba ļauschu ušwaru tur, kur pašchu reiši tas wišnepeezeschamašs, kur ihweens strahdneeks ar ahmuru rokās wed žihnu ar starptautisko kontrrewoluziju, waj braukt uš buršchujiško Latwiju wergot, atšahst rewoluzijas karehwju rindās, ateet šahnus no leelās žihnas ugunim un wahjinat lihds ar to rewoluzijas dšelsš armiju, desorganišet wiņas rindās.

Ja iswehleeš pehdejo — ej! Mehs neaišturešim tēwi. Mehs šinam, tā nekatootees uš Padomju waldibas ahrfahrtejam puhlem, darba ļauschu šahwollis wišpahrejā šabrutuma un turpinoschos kara deht, ip ahrfahrteji gruhti, tā wišs tas speesch tēwi meklet labu dšihwi, pehž tawām domam, tagad brihwajā dšimtenē. Bet maišes weetā tu šanemš tur atmeni.

*) Šatšimnē, tā Latwijā pašahw eepreekšcheja prešes isdewumu žensura un wišs brehžoščakais par waras wihru darbeem neeerauga deenas gaismas. Domehr aina isnahļ ahrfahrteji špilgta un šatrizinosča.

Mehs sinam, ka tu buhņ ar mums, komunisteem,
ar Padomju Kreewijas darba laudim.

Tu pirmais buhņ to rindās, kas pazels sarkano
Padomju varas karogu Latvijā.

Lai dsihwo Padomju Latwijai!

Lai dsihwo starptautiskā revoluzijai!

P. Wiņņnes (Djara).

Behglu atgreeschanās un revoluzionarā kustiba Latwijā.

Lihgums par behglu atgreeschanās kahrtibu no
Padomju Kreewijas us balto Latwiju parakstis.
Kamehr behgli atrobas us Padomju Kreewijas teri-
torijas, atgreeschanās kustiba wiswairat famanama
pee mums Kreewijā. Tikai paschā pehdejā laikā Latwijas
dischwihri sahļ domat par to, ka drihs peenahņ laiks,
kad behglu jautajuma atrisinaschanas smagumpunkts
pahrsweedisees us Latwiju. Sakarā ar to, tautiskā
burschuasija laisch darbā, pirmām kahrtam, tautiskos
skribentus, kuru noluhņs eemidņinat un maldinat behglu
mafās. Wisleelakā lirisķi = tautiskās putras wahritaja
balto presē ir tautiskā madama — Zwande Kaija.

„Ne tikai katra weenkahršcha latweeschu zilweka,
bet arī leelakā wairuma to latweeschu strahdneeku,
kuri skaitas pee apņinigajeem sozialisma peekritejeem,
firds ilgotais sapnis ir, pehņ wifa pahrszeestā, peewiltām
zeribam — peefleetees kaut kam leelam, swebhtam...
Brihwai Latwijai, kā daudņi tagad wafšrdigi atsihstas.
Simtām tuhķstoschām rokas pehņ tās isteeptas kā luhg-
schanā, pilnas ismifuma un karstu folijumu. Waj
schis rokas atkal lai noslihgtu neeewehrotas? Waj
kauņim luhgt schim firdim, kas pehņ dsimtenes fauz?

Mums jabuht nomodā, ka neweens nepahrnahktu
negaidits, mihi neapšweikts. Lai katrs, kas atgreeschas
dsimtenē arī fajustu, ka tas pahrnahņis ir mihi = fl-

tās tehwa mahjās, kur nekad nepagura to gaidit un par to domat u. t. t. u. t. t."¹⁾)

Labi, loti labi teikts, Raijas madam...

Atleek wehl paklaufstees swarigajā jautajumā tos, „furi skaitas pee apfinigajeem sozialisma peekritejeem“:

„Pabri staignajeem, zaur mescheem, flehpdamees un wairidamees nahf jauni un firmi — salihfufchi, mahtes un tehwi ar behrneem us plezeem un ratekeem pee rofam, nahf flimodami, badodamees un mirdami“, raksta W. Kaupinsch.

Waram buht pahrlleezinati, ka W. Kaupinsch nefa tamlihdstiga naw redsejis, neds peedfihwojis, jo winsch, weens no pirmajeem, ar balto waldibas gahdibu, eesehdas „wahgi“ un la jau populars behgtu „runas mihrs“ zeenigi eebrauza Rigā. Staidrs, ka 99% no ta, ko raksta Kaupinsch, ir eekaisufchas, newefelas masineeka galwas isperinajums. Tomehr, ja R. pahreet pee jautajuma leetifschkās puses, proti: „... tee, kas mofas iszeetufchi zekā us Latwiju ir zeenigi jasanem, japalihds teem sche eerihkotees un darbu dabut“, tad mehš waram tikai atfahr tot — loti labi teikts, Kaupina funks!

Saprotams, ka pehz tautifskās madamas un Kaupina domam, leelineeki kawē behgtu isbraufschanu, aistur, agite mitinos pret isbraufschanu u. t. t. Scheem „apfinigajeem sozialisma peekritejeem“ netruhfst nekawnibas, lai sagrositu latweeschu komunistu usskatus behgtu reewatuazijas jautajumā, kaut gan tahdi tipi, ka Kaupinsch loti labi informeti par to, kahdu stahwolli eenehmufchas latweeschu komunistifskās sekzijas Kreewijā atteezibā pret Latwijas kahdreisejo apdfihwotaju atgreeschanos.

Preefsch mums, tapat ka preefsch wifas Latwijas strahdneeku schkiras, reewatuazijas (atgreeschanas) jautajums ir konkrets, dsfihwes isbihdits jautajums; kurfch atr fnams ne ar histerifku pilsonifku madamu ahrdischanos, bet gan ar rewoluzionaras apfinas un markfistifskas logikas palihdsibu. To eegaumejeet, tautiflee filantropi — behgtu atgreeschanas jautajuma

1) „Latwijas Sargs“ Nr. 119.

jums ir daļa no Latvijas komunistiskās
revolūcijas jautājuma.

Mans ušdewums, wispirms, atbildet us teem wiltus
sinojumeem, lahduš isplata par Kreewijā atrodošchamees
latweeschu komunisteem Latvijas baltgwardi.

Kā jaskatas us behgtu jautajumu? Burschuasija
un sozial-baltgwardi zenšchas eestahstīt, ka behgti
wiš ir zeeteji, wiš weenlihdstigi un wiš mihti usne-
mami. Waj tas tā ir?

Saprotams, ka tā ir wiltus mahziba. Breekšč
katra, kam galwa us plezeem, wajaga buht flaidram,
ka ir behgti pelekee baroni, fabrikanti, kuri pahweda
us Kreewiju šawas bagatibas, wesela rinda špekulantu,
kuri Kreewijā eedšihwojušchees naudas maišos un ir
behgti-strahdneeki, bessemneeki un strehlneeki, kuri
špeesī atgreesstees Latvijā ar to, kas mugurā un
wehderā. Kur te weenlihdšiba — tas mums wehl
jaekaro — tee, kureem nauda, no zeeschanam pagaidam
atšwabinati. Šsejot no ta, latweeschu komunisti šaka,
ka partija, kura wada strahdneezibu zihnā pret burschu-
siju, nebuht naw eeintereseta par to, ka nobraušs
Latwijā strahdneeku šķīras eenaidneeki un issuhzeji—
pelekee baroni, fabrikanti, špekulanti un melnšimtneeziskā
inteligenze. Behgtu masa naw weengabala masa — šķīru
neweenlihdšiba ari tagad wehl šamanama. Mahkofchā
nodatā redsešm, lahda ir ta weenlihdšiba Latvijā.

Kahdas ir latweeschu komunistu atteezibas pret
strahdneezibas reewaluaziju?

Melo masineeziskais „Sozialdemokrats” un winam
lihdši wiša baltgwardu prese, itin kā latweeschu komu-
nisti kategoriski nostahtos preti katrai reewaluazijai. Ne,
mehs atšihstam graudneeku, rentneeku, šihšsemneeku,
šihkruhpneeeku un weenas datas strahdneeku un bessem-
neeku tuhlieteju atgreeschanos, protams, zīt to atkauj
transpōrta lihdsekti kaujas apstahkos. Wats šwariga-
kais ko mehš usšwehruschī mitinos un prese — strahd-
neekēem, bessemneekēem, rentneekēem,
graudneekēem u. t. t. jaatgreeschās
us Latviju organizetā weidā. Wairati

fints tuhftofchi behgtu newar aifbraukt uf Latwijiu 1 nedekâ jeb mehnefi — pastahw nolihgums par to, fa Padowmju Kreewijai katru nedeku janogahdâ pee robeschas 2000 behgtu, tapat baltgwardu waldbibai ir projekts par behgtu reewakuaziju 3 gadu laikâ. Tâ tad katrs nabadsigais eedfihwotajs, kursch ifeet no organisetibas robescham, kas mehgina bes kahrtibas no- kluht pahri robeschai, eet preti neaprafstamâm zekâ grub- tibam, badam un zeeschanam. Masineeki, fpekulanti un besmugurkaulainâ inteligenze Kreewijâ zentufees desorganiset planweidigu behgtu fuhftifchanu uf Latwijiu. Tas wineem ir isdewigi — pahri nabadsigo eedfihwo- taju galwam, tautiflo ideju isplatitaji, pirnee, weikli ar daschadu machinaziju palihdsibu, eewekas Latwijâ. Tâ tad strahdneeku schkiras intereschu labâ, latweeschu komunisti Kreewijâ aizinaja organiseti pahbraukt Lat- wijâ — weenigi organisetibas zekâ ir eespehjams ap- karot tos fpekulantus, kuri kukufochanas un daschadu wiltibu zekâ eespeeschas eschalonos. Tani pat noluhkâ mehš noteikti prafam fawu preekschahwneeziibu no padomju waras daschados behgtu punktos.

Waj war wifî tuhlin atgreestees?

Mehš noteikti atbildam — ne. Kwalifizeteem strahdneeeem pagaidam japaleef fawâs darba weetas. Latweeschu labâto strahdneeku darba fpehks nepeezees- schams rewoluzionarai zihnai — kamehr winsch newar- tift apmainits pret kreewu. Zihna, kuru iszihna Kree- wijas proletariats, ir ari muhsu zihna. Krimas un polu frontes teef iszihnits ari Latwijas rewoluzijas listens. Tamdehł ari farlanajam latweeschu streh- neekam japaleef kopâ ar Kreewijas rewoluzionarajeem farlanarmisteeem un farlanajeem kasakeem.

Sino Latwijâ, fa mehš zenschotees behgteem atteh- lot Latwijas stahwofli tumfchâs krahfâs. Fa, latwee- schu komunisti Kreewijâ ir fpraudufchi par mehři attehlot strahdneeeem un strehlneekeem to, kas noteef baltajâ Latwijâ, kas fagaida winus atgreeschotees. Mehš finam, fa loti daudfi, faprasdami to, kas winus fagaida, paliks uf weetas. Preeksch tam mums —

nekad nav bijuši vajadzība pēc tumschām krahsam — mums agitācijai ir peetizis ar baltās Latvijas laikrakstiem¹⁾. Šķiet kam vēl tur jākrahs; japonem „Sozialdemokratu“ un lasa par to, kas notizis ar Daugavgrīhvas kareivjeem, par tām meschonibam, kāhdas pašrahdā tautisfee šaimneekdehli pee kareivjeem, — waj nepeeteel kaut zīt juhtigai zilweka dwehselei ar tām rasbaineezibam, kāhdas pašrahdatas pee Balmeeras darba jaunatnes. Rewoluzionārā darba jaunatne prot waronigi krist — tas ir mas preeksch negehlibas apsehstās Latvijas burschuasijas — wina apgahna, iswara un nosaimo strahdneeku schiras nahkotni — jaunatni. Waj naw koti daudš teiktš, ja zuhktopis eesplauj sozialdemokratam fejā, ja Dr. Kalnīnu eeplike un Kurseenneeku aishwadā pee šwehtā tehwa, waj nepeeteel, ja Menders raksta, ka agrarjautajums naw ne par matu aishwiršits. Waj war Kreewijā dšihwojofschais latweeschu komunists isdomat škaištatu ainu par demokratiskāš Latvijas ministru noswilpschanu dšelszetneeku šapulžē. Un par to tatschu rakstija „Brihwā Seme“. Peetiks. Kungi, juhs ar šaweem darbeem un wahrdeem, kuri nekad naw šagahjuschees un nesaeesees, weedeet wislabako agitāciju! Mums atleel weenigi parahdit juhsu garigo truhkumu — gtehwulibu un newaribu praktiskajā darbā.

Muhšu usdewums ir bijis objektīwi apgaismot latweeschu strahdneekem un štrehneekem Latvijas jautajumu. Wehl wairak, mehš šahwam par to, lai tiktū dota strahdneekem atkautja pašcheem us weetās pašleezinatees par to, kas noteel Latwijā. Wisgaram teel

1) Zīt leels palihšs mums agitācijas darbā ir baltās Latvijas laikraksti, rahda tas, ka semneeku šaweenibas wihri un masineeki Kreewijā ir špeesti ķertees pee pehdejā aishahweschanas lihdselka. Rahds šchis lihdsellis war buht? Neparafis — oriģinels un wehštūrē nedširdets — šchee kungi mehgina neapsinigateem zilwekeem eesahštīt, ka latweeschu komunisti Maškawā drukajot „Sozialdemokratu“, „Brihwā Seme“ u. z. — tas ir witojot, un ka Rīgā nepawisam neishahlot laikraksti, kuros eetu runa par dšelszetneeku šreifu, nekahrtibam šaraspehka datās u. t. t. Tas, waj šineet, ir rekords kungi!

noturetas bespartejisko strahdneeku konferenzes, turās apstata Latvijas jautajumu. Maslawas latveeschu strahdneeku un strehneeku 1. konferenze 2. maijā starp zitu peenehmusi fetofchu lehmumu:

„Ēepasibšchanās noluhkā par patreisejeem apstahkfeem Latvijā, kā arī gimenū materialo jautajumu notahrtoshanai tuhdat us weetas, konferenze leel preekshā Kr. Bad. waldibai peeprast no Ulmana waldibas teefibas suhtit wehletus strahdneeku preekshstahwjus us Latviju, ar garantiju par scho strahdneeku delegaziju neaistaramibu un brihwu fatiksmi ar strahdneeku organizazijam.“

Maslawas strahdneeku un strehneeku konferenze, tura notika 11. julijā sch. g., iswehleja delegaziju no 5 preekshstahweem, turās usdewums nobraukt Latvijā un pahrleezinatees par tureenes apstahkfeem, lai pehz tam bespartejiski un objektiwi attehlotu schoš apstahklus Maslawas latveeschu strahdneežibai. 1) Latveeschu komunisti Padomju Kreewijā atbalsta bespartejisko strahdneeku teefmes, pahrleezinatees par darba un dsihwes apstahkfeem us weetas Latvijā. Dsirdefim un redsefim, kahdu seju rahdis „demokratiskās“ Latvijas ministri, isdsirdejuschi par demokratiski wehletu Latvijas nemantigo behgtu preekshstahwju eeraschanos Rīgā un Leepajā...

Baltgwardu laitraksti Latvijā fino, ka latveeschu leelineekeem neefot nelahda eespaida behgkos. Nekad neefam zentuschees guht laurus no pelekās baronneezibas un isturtejuscheem inteligenteem, kuri jo kuplā skaitā apmeklē muhsu sapulzes, lihds ko pazetas jautajums par reewafuaziju. Ko lai saagite no teem, kuri gaddeem pakajuschees un kureem naw zitu jautajumu, kā braukschanas rindas, naudas mainas un rakstischanas

1) Iswehleti fetofchi beedri: Ķinišč Augustis no „Motora“, Maschuls Želabs no „Bulemjot“, Fischer Vilija — skolu darbinezze, Rubens Mikels — no buhwneežibas strahdneekem, Melbikš Želabs no konditorejas fabrikas. Delegatu fastahws strahdneežists un Latvijas waldibas atteikšchanās eelaisti scho delegaziju Latvijā leeku reisi pastrihpos Latvijas baltgwardu waldibas schiru politiku behgtu reewafuazijas jautajumā.

pehž atkaujam deht leelatu naudas sumu pahrweščanas, nekà tas paredsets lihgumà. Birmahrt, reewafuazija un eespaidi ir diwas daschadas leetas, vtrahrt, par to, žif leels šchis eespaids ir komunisteem strahdneefkos un štrehsneefkos, rahda jau balto pašchu atihščanas, proti:

„Weeni, un tahdu ir leelum leelà data, grib atgreestees Latwijà... Dtri, un tahdu ir neezigs masafums (?), grib wilft pee komunistu žuhga lihds galam, eet „rewoluzijas awangardà“ kaut waj us Kinu waj Indiju, bet tif ne par to nenahft us „balto Latwiju,“ lai te strahdatu meerigu darbu. Ja wini nahft us Latwiju ari „tagadejos apstahftkos“, tad weenigi tà propagandisti“, raksta „Brihwà Seme“. Tà tad eespaids komunisteem ir gan un naw ne masako šchaubu, tà leelaks, nekà to raksta semneeku šaweenibas wihri. Tas „wairums“, par kuru preezajas „B. S.“ fastahdas no bijuščheem ihpaščneekteem, daschadu sugu špefulanteem, masineezifft domajofcheem šhšpilsonisteem elementeem un kara laikà šalausteem žilwekeem — tà inwalideem, weziščheem, behrneem u. t. t. Ar komunisteem ees kopà strahdneeku un bessemneeku labakais, aktiwakais, žihnas un darba špehžigais elements. Ari tas „wairums“, par kuru preezajas baltgwardi, eebrakts Latwijà ar komunisma eespaideem — par to runàs nahftotne.

Ar nedaudseem peemehreem demonštrešim, kašdi ir strahdneeku un bessemneeku usftati Latwijas ļautajumà. Maštawas konferenzē peenemts, štarp žitu, šefoššs lehmums:

„... brihdi, tad Badoņju Republika usftakufe wiššhwako žihuu pret strahdneežibas nišnakeem eenaidneekem: šaimneežiffo šabrukumu un potu muiščneeku bandam (baltàs Latwijas šabeedrotajeem. P. W.), katra pehščna, separata un neorganifeta tà šaimneežifšas, tà kara frontes atšahščana nošhmetu imperialištifšas muiščneezibas teščhu atbalštifšanu.“

Taišni tapat, tà to komunisti mahža. Bet warbuht šcheit Badoņju Republikas žentrà b. b. Štutščtas,

Danischewska eespaids. Pašlaussimees, ko šaka prowinze. Tambowas strahdneeku šapulžē 12 martā šch. g. peenehmta šekofcha rezoluzija:

„Baltās Latwijas waldiba ir aklis eerozis Antantes kapitalistu rokās, zihnā pret šarptautisko strahdneeku revoluziju. Ulmana = Mendera Ko. politika ir wehrsta pret strahdneeku un bessemneeku interesem“ u. t. t.

Par atgreeschanos:

„Mehš kategoriski noraidam katru pahrssteigtu un neorganisetu atpakat braukschanu un usajzinam wišas Latwijas proletariata wadoschās eestahdes Padomju Kreewijā špert wišus šokus, lai noorganisetu braukschanu preekšč teem, kas to wehlaš“¹⁾.

Kunā, ka komunisti... Warbuht, ka Samaras strahdneeki — latweeschi ir tee, kas eetilpst meermihligajā „wairumā“? Masu mitinā — ne jau komunistu šapulžē, peenehmta šekofcha rezoluzija:

„Mitinsch atšihst, ka tagadejā waldiba Latwijā ir buršchuwastijas waldiba, kura šawu waru eeguwa ar nedširdetu, neschehligu strahdneeku aplauschanu ar buršchuwastisko ahrwalštju palhdšibu.

Latwijas darba kaudis pehž ilgeem prombuhšchanas gadeem, atgreeschotees no brihwās Padomju Kreewijas dšimtenē, atradis jaunū werdsibu. Ar preezigu širdi us dšimteni war braukt tikai tee, kuri žerē tur atrašt jaunus ešploatazijas awotus. Laimigi un apmeerinati Latwijā jutisees tikai tee, kuri rekrutejas no buršchuwastiskām aprindam un pee winas un peleko baroni dšihru galda.“

Kahdi ir strahdneeku aishrauzeju usdewumi?

„Turpretim Latwijas strahdneezibai jau pirmajā deenā pehž aishbraukschanas dšimtenē šahwēs preekščā šwarigs usdewums. Tai ir šašagatawojas, lai buršchuwastijas wara tiktū lausta, lai winas ašins darbeem us wišeem laikeem daritu galu“²⁾ — šaprotami un no teikti šaka strahdneeku rezoluzija.

1) „Kreewijas Žihnā“ Nr. 35. 1920. g.

2) „Kreewijas Žihnā“ Nr. 59. 1920. g.

Ar to ari waretu isbeigt jautajumu par komunistu
 faitem ar latweeschu strahdneekem Padomju Kreewijā,
 ja nebuhtu kaut kur paspruzis no masineekem raksts
 par latweeschu strehlnееekem Kreewijā. Masineeki,
 protams, prasa „apschehlot“ strehlnееekus ar konzentra-
 zijas lehgereem un karantinam, jo daudsi wehlotees
 atgreestees „sapnu walsti“. Ja, wisi wehlas — preeksch
 strehlnееekem nostahdas jautajums weenigi —
 kahdā zelā atgreestees? Saprotams, ka agitazija
 par Sarlanās Armijas atstahschanu teek westa no fi-
 namas puses — no weena otra memmes dehlina, to-
 mehr strehlnееeku masa schinī jautajumā ir stipri ween-
 prahtiga:

„Mehs, N. latweeschu strehlnееeku pulka strehlnееeki,
 sakarā ar daschado Ulmana-Mendera un Co rokas
 pulschu agitaziju par atgreeschanos us Latwiju, lai
 schahdā kahrtā desorganizetu Padomju Kreewijā atro-
 doschos latweeschu diwisiiju, nosodam katru apsinigu
 un neapsinigu soli schahdā wirseenā un atihstam, ka
 latwju strehlnееekam jastahw ahypus katra nazionalisma
 un schowinisma, tā ari jabuht nomodā par sawām un
 wifas strahdneezibas interesem. **Atgreeschanos us
 Latwiju war notikt tikai us Latwijas Ko-
 munistiskās Partijas Zentralās Komitejas
 usaizinajumu, kura ir weenigā Latwijas
 strahdneezibas waras un intereschu aif-
 stahwe un kurai jabuht faktiskai Latwijas
 waldneezei“.**

Wehl peemehru:

„Mehs, latweeschu strehlnееeki, buhdami pahrlееzi-
 nati, ka starptautiskās revoluzijas uswara buhs pro-
 letariata uswara Latwijā, paleekam ari turp-
 ma! starptautiskās revoluzijas pil-
 fonu kara frontē un nenogurstofchi art
 turpma! zihnisimees pret starptauti-
 fko imperialismu Sarlanās Armijas
 rindās, libds **Latwijas proletariata fazel-
 schanās briedim**, waditi no III. Komunistiskās
 Internacionales.

Weenfahrschais strehlneeks, kurfch loti mas infor-
mets par diplomatijas darbibu un politiku, jautaju-
mus atrisina weenfahrschi. Domehr wajaga tikai is-
lasit kaut daschas rindinas, lai sprestu par to, ko
doma strehlneeks = strahdneeks par leelo politiku un
wisam waldibam. Kahds beedris-strehlneeks raksta:

„Lai gan mehš, latweeschu strehlneeki, esam nogu-
ruschi divos grubtajos rewoluzijas zihnas gados, mehš
wehlamees meeru, bet tikai ihstu un paleetoschu meeru,
bet ar latweeschu strahdneeku fleptawam nopeetni ne-
lahds meers naw domajams. Latweeschu strehlneeki,
ar nesalauschamu sparun un drosmi no jauna ees zihna
pret sawu beedru un braktu fleptawam un apspeede-
jeem un nebeigs scho zihnu, kamehr no jauna pah-
wisu Latwiju waldis farlanais darba karogs. — Mufsu
fauzeens stiprak ka arween lai stan: Ar zihnu atpa-
kat us Latwiju! Lai dsihwo zihna par mufsu beedru
un peederigo atswabinaschanu“.)

Semneeku saweenibas wihri prahto par wairatu-
meem un masakumeem, masineeki rehina, ka Kreewija
atrodotees ap desmit tuhstoschu farlano strehlneeku,
kurus wajagot pahrwilkt pahr robeschu, us to mehš
atbildam, nemot wehra augscha peewestās strahdneeku
un strehlneeku domas, zihna wehl preekscha un lat-
weeschu komunisti Kreewija peeteetoschi sagatawojuschi
latweeschu strahdneekus preekscha stahwoscham taujam.

Kaujas nopeetnaka briedi ar mums buhs netikai
tee, kuri paliks Kreewija „rewoluzijas awangarda“,
bet ari tee strahdneeki, bessemneeki, graudneeki, rent-
neeki, massaimneeki, fihtruhpneeki un data no inteli-
genzes, kuri aisbrauzot swabadi isspraudisees zauri
tarantinam un daschadeem peleko baronu tihkleem.

II.

Ar noluhku rakstina pirmaja data ziteju tautiflas
madamas Swandes Kaijas un behgtu „runas wihra“
S. Kaupina Iirisko wirumu. Tas ir tas pats wirums,

1) „Zihnas Balss“ Nr. 3. 1920. g.

ar kuru muhs baroja tautiskā klīke 5 gadus atpakaļ,
kad mehs pametām Latviju, ta ir ta pati briknum
sahle, kura padarija weenu otru madamu un „runas
wihru“ apakatu, tā meesās, tapat ari kapitala sīnā.
Bet kahds tad ir azumirkligais stahwollis Latvijā
reewafuazijas sīnā. Kaija raksta: .

Waj ari schein, schai jautajumā, tā wifos zitos
schobrihd, mehs stahwestim us weetas tā fastingufchi?
Stahwam un gaidam, kad reis sahls kustetes muhsu
tautas preekschstahwi walsts darbā. Wifs walsts apa-
rata mehanisms tā apburts apstahjees. Tautas weet-
neeki kopā sanahkufchi, bet newar isschfirtees waj ot-
rabi. Wifa seme gaida, paleel nepazeetiga; gaida ari
ahrsemes. Dodat semei waldibu, atbildigu, darbigu
waldibu. Un tad — gahdajeet par muhsu behgkeem,
ta tee teel mahjā¹⁾.

Redsam, ta waldiba Latvijā pahraf tuhfiga —
behgtu wilnis jau aishwehrees lihds Rigai un tikat tad
waldiba sahļ domat, ta:

„ . . . pamobufēs ari muhsu sabeedribā paschā
Latwijā dsihwata interese par behgtu likteni, nekā tas
bija lihds schim. Rigā wispirms nodibinajusees behgtu
reewafuazijas beedriba . . . ”²⁾ kuru S. Kaupinsch
apfweiz ne wifai dschentlemeniski, proti reewafuazijas
beedriba esot japahrweido, janemot sabeedribai lihds-
daliba, zitadi newarot palaištees us tahdam beedribam.

No wifa peewesta redsam, ta behgtu apgahdaschanas
jautajums Latvijā pagaidam chaosa stahwollī, ta wifa
ta liriskā isrunaschanās war weenigi saruhktinat na-
badfigo eedshwotaju masu.

Ja mehs runajam par strahdneeziabas reewafuaziju,
tad baltās Latvijas waldiba ir sen jau stahjusees pee-
behgtu „augstako aprindu“, resp. peleko baronu, spe-
kulantu un burschujisko inteligentu pahrweschanu, pee-
kam schi pahrweschana norisinas bes walsts „demokra-
tijas“ sīnās. Ja eebranz Maskawā semneefu sawee-

1) Latvijas Sargs“ 119.

2) „Waldibas Behstnesis“ 139.

nibas wihri, tad tuhlin teef fastahditi „tschomu“ faraksti un tà fihlneeki fchee waldibas draugi nokkubst Latwijâ — eebranz Menders — winsch stahjas pee maâneeku fawerwefchanas. Saprotams, ta teem, kuri naw draudsigâs atteezibâs ar waldibas wihreem, wehl ilgi nahkfees gaidit. Tâ raduschees „privilegetee un neprivilegetee“ behgki. Privilegetee behgki, ta „ir weena kategorija Latwijâs pilsonu, kuri teef mahjâ us femischfeem noteikumeem, sinamâ mehrâ (tikai?!) privilegeti.“¹⁾ Nâ redseet, liriskais fapnis par behglischi weenadâm gruhitbam ir tibri latwiska mukiba. Weeni brauz salonwahgos — brauz teefchi us Rigu, kur schampagneets, baltmaise un ministru smaidofschâs fejas, bet otreem. . . teef solits eet palihgâ ar to, ta wehl tikai tagad jaapspreesch „tà palihdset fcheem nelaimigeem pahrkluht pahr robeschu, tà wiaus aishgahdat us wiinu pastahwigo dshwes weetu, reisâ ar to pasargajot muhs (tas ir — peleskos baronus. P. W.) no Kreewijas sehrgam, tà fihstâm, tà garigâm, noleektot wiinus us laiku **wefeligâ** labi eerihkotâ **farantinâ**.

Bes fchaubam, drihs ween fchee nofkaidrofees, kuru us mahjam ir dsinufchâs ilgâs pehz dsimtenes maises, un kursch pee Latwijâs maises grib propagandet par Kreewijas organisetu bandu us padomju eefahrtas pamateem“, turpina „Brihwâ Seme“.

Waj war wispahy faut to nefaunigaku usraakstii par to, to lasam semneeku faweenibas laikrakstâ. Runâ par apgahdibu, ruhpihu un turpat katram naba-dsigam eedshwotajam teef peesolits moku kambars — farantina, kurâ janoteef nepeezeeschameem eefperimenteem, lai issinatu, kursch brauz agitet par padomju eefahrtu un kursch ne. Utraast padomju waras agitatorus aishbrauzeju behgku widû — tahdus planus war

1) „Brihwâ Seme“ Nr. 119, „Privilegetee un neprivilegetee behgki“.

isperinat weenigi idiotu galwas, zilweki, kureem naw ne masakàs fajehgas par rewoluzionaru ideju pahremeschanas un pahrdoschanas weideem. Tee laudis, kuri eebrauz no Padomju Kreewijas Latwijâ un kuri nenokuhš burschuasijas aplampeenos, meesàs un asinīs sagisteti ar rewoluzionaru zihnas gisti. Schahds elements ir behgtu nabadšigâ datâ — strahdneeki, bessemneeki, graudneeki, rentneeki un fihsemneeki. Jo wairak ofchnâs un meless Ulmana = Mendera speegi padomju waras ideju propagandetajus eebraujeju behgtu widû, jo ahtrak wairosees Latwijas komunistiškâs rewoluzijas zihnitaju pulki.

Laiks tahdeem zilwekeem, kâ Kaupinam, atswabinatees no fasmakuschas, gauduligas behdu dseefmas par behgtu likteni, laiks pahrmest krustu pahri wisai tai liriskai putrai, kuru nahzâs zitet raksta fahkumâ. Dshwes waloda ir nepahyrprotama, behgtu jautajumi wed preti Latwijas proletariatu nemeeram un zihnai pret burschuasiju. To mehs tihri labi fapratiskim ja zitefim pascha Kaupina rakstus, kuri raduschees flaidrâ gara stahwofkî. Kas sagaida behgtus Latwijâ? Lai atbild Kaupinsch:

„Keewakuzijas beedriba, neraugotees us diwu mehneschu ilgu muhschu, mas ko paspehjušt weikt. Behgti brauz tapat neapghdati. Kauns bija no fkatitees, kâ fche Riga neilgi atpakat fanehma behgtu un Fihlneeku eschalonu (apm. 350 zilw.). Afpahrt saldati, aiseet nekur newar. Laiks karsts, uhdena naw, titai pehz dascham stundam atnesa dseramo.“¹⁾

Ja Kaupinsch fahk runat, tad tik drihs naw domajams gals. Nahlošhos rakstos winsch apraksta, kâ beeschi ween behgteem teek nohemta nauda, drehbes, apawi un t. t., kâ latgaleeschus wadâ pa Rigu u. t. l. Wahrdu fahot — tee, kas domajas brauzot us demokratisko paradisi, nokuhst ikdeeniskâ burschuasijas waras apgabalâ, kur eespehjamš apmestees weenigi

¹⁾ „Sozialdemokrats“ Nr. 127.

pehž tam, kaš diwas perſonas galwojuſčas, ka eebrauzejs neſlimo ar leelineezifma ſehrgu.

Wiltus demokratiſma ſludinataji ruhpajas par ſawas ſchiras peederigo ehrtu eebrauſchanu, kurpretim nabadiſgajeem eedſihwotajeem jaapmeerinas ar tam druſkam, kuras nokriht no kungu galdeem.

Bet — žitadi tas nemas tatschu newar buht, ka mehr Latwijā waldis peleko baronu klike...

III.

Beigās gribas uſkawetees pee ta, kašdam jahuht Latwijas Komuniſtiſkās partijas atteezibam pret behgtu atgreeschanās jautajumu. Škaidrs, ka komuniſtiſkā partija, buhdama nemantigo darba maſu partija, newar weenaldiſgi paeet garam behgtu maſai. Komuniſtiſkās partijas beedreem jahuht arween tur, kur ſtrahdneeziba, beſsemneeki un pahrejee nabadiſgee eedſihwotaji, lai rahditu ſchai maſai iſto zeku. Atteezibā pret latweeſchu ſtrahdneekem un beſsemneekem, kuri atgreesčas Latwijā, komuniſteem jaturpina tas darbs, kuri ſahkām mehrš Padomju Kreewijā.

Pirmkāhrt, jaatmaſko burſchujifkās waldebis politika behgtu jautajumā un japarahda, ka ſchi politika ir ſchiras politika, kuras rezultatā raduſchees priwiligetee un nepriwiligetee, apgahdatee un neapgahbatee behgti.

Otrkāhrt, jawed neſaudſiga žihna, gan rakſtiſki gan mutiſkas agitazijas zekā, pret tam warmahzibam, ſaimoſchanam, waſaſchanam pa karantinam u. t. t., kašdas peekoſi burſchujifkā waldebis atteezibā pret behgteem. Neuſtizibu un apſmeeſchanu, kašdu iſrahda ſemneeku ſaweenibas wibri pret behgteem, ir wiſnejedſigalā rihziba, kašdu war peekoſt pelekee baroni. Japraſa, lai netiktu noņemta behgteem nauda, drehbēs u. t. t.

Treſchkāhrt — japraſa, lai wiſt eebrauzeji behgti tiktu peenahziſgi apgahdati materialā ſinā.

Saruhpejas par to, lai valdība gādā vajadzīgo nodarbošanos preeksch atsevišķām gimenem, beedreem strahdneekem, bessenneekem u. t. t. Tee ir „demo-kratiskās valsts” usdewumi.

3 e t u r t k a h r t — japrasa pilnīga personas neaisklamība un usflatu brihwiba preeksch teem, furi pahrbrauz burschujiskā Latwijā no brihwās, strahdneezibas valsts, lahda ir Padomju Kreewija.

P e e k t k a h r t — jazenschas radit plaschu masu kontroli pahr pastahwoschām behgtu apgabdashanas organisazijam, atsedsot scho organisaziju weikalneezisko raksturu un atsevišķu personu eedsihwoschanās teeksmes.

S e s t k a h r t — jawed noteikta agitazija par to, lai baltajā Latwijā tiktū eelaiestas tās latweeschu strahdneeku un strehlnneeku delegazijas, kuras teet wehletas Padomju Kreewijā bespartejiskās konferenzēs. Japrasa preeksch schim delegazijam brihwa fatiksme ar strahdneeku organisazijam un fabrikam. Japalibds schim delegazijam informetees par Latwijas stahwolli.

S e p t i t k a h r t — jaisstaidro Latwijas strahdneekem un bessenneekem ta promowatoriskā, nodewibe un desorganisazijas politika, lahdu behgtu atgreeschšanās jautajumā peekopj Latwijas sozjaldemokratija un winas agenti Padomju Kreewijā, zensdamees desorganiset Padomju Kreewijas fainneezisko dsihwi taisni potu un Wrangeta kontrrewoluzijas usbrukuma brihdī. Reisē ar to japarahda behgtu masam masineeku newariba un mihlstschauliba behgtu intereschu aisstahweschanas sinā. Jaatmasfo masineeku nenoteikriba zihnā pret peleko baronu warmahzibam.

Latwijas Padomju Republikas zihnitaju pulki peeaug nedsirdeatā ahtrumā...

Le 4019

l=
m
o=

f=
r=
as

fu
as
fo
as

to,
d=
as
ifa
d=
im

i
x
ias
ias
iset
un
eife
un
na.
ba=

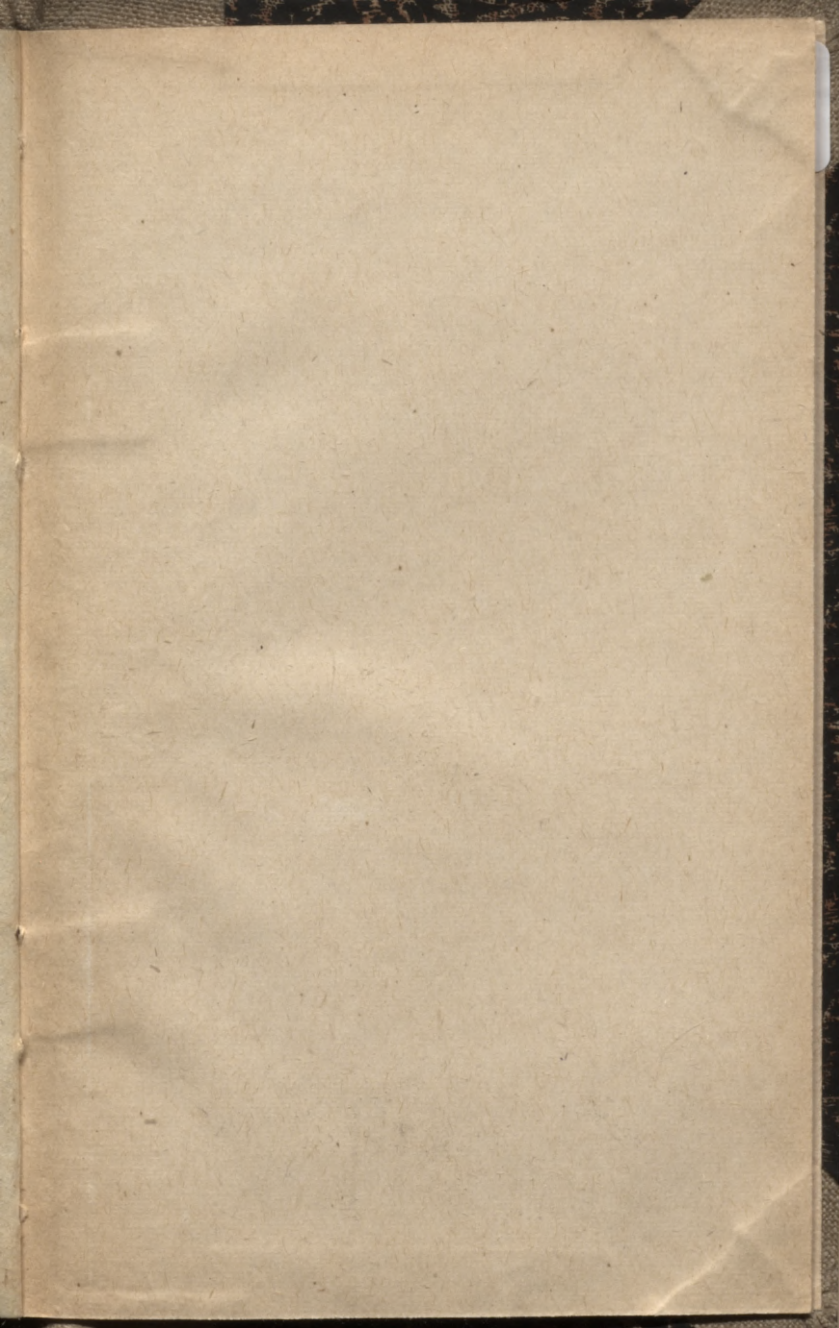
ulti

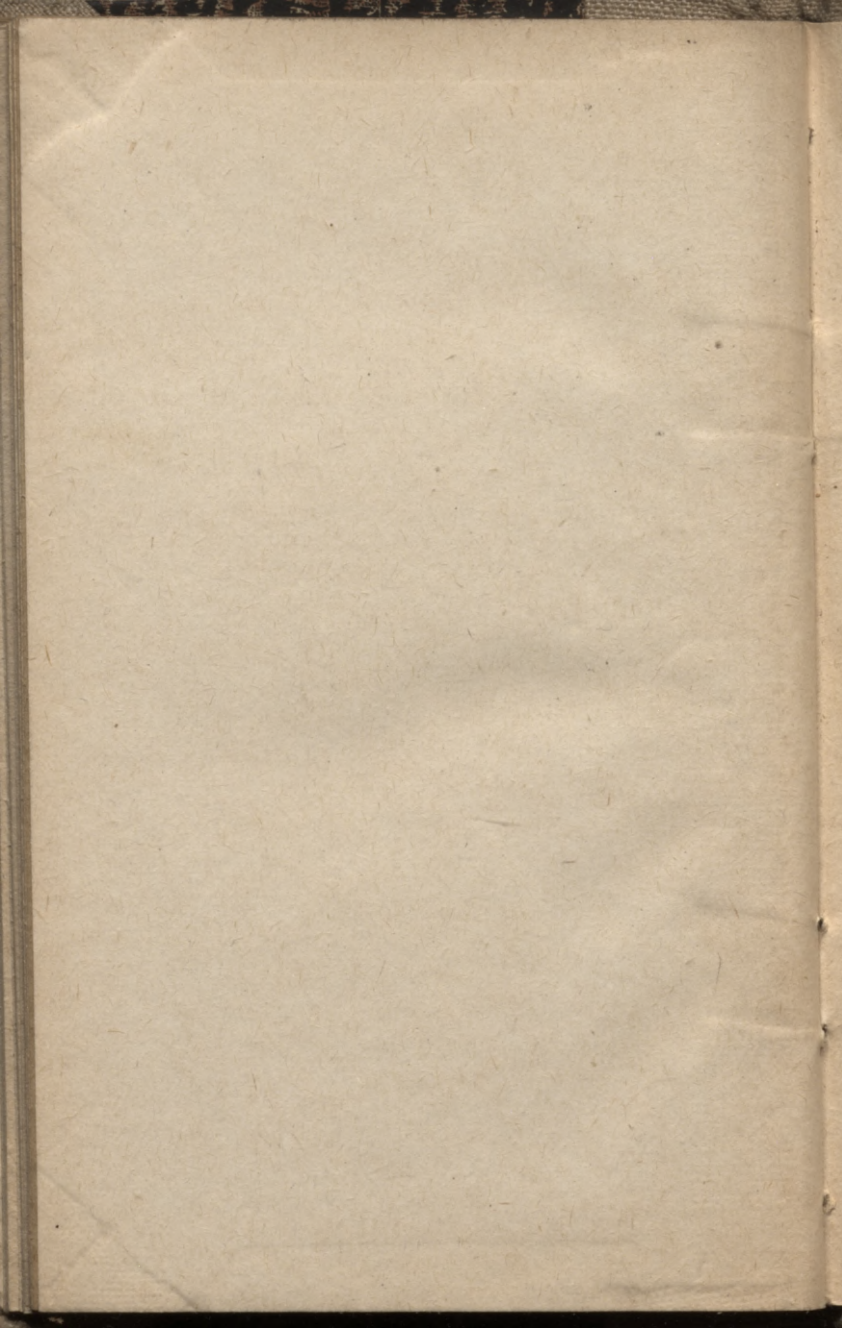
Maſſà: Katwijà 1 rbl.
Uhrsemès 10 rbl.

0.60

La 4019

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309093965